

Medvevár

avagy

tragikomédia a pannóniai Janus püspök végső futásáról és elragadtatásáról

JANUS PANNONIUS, költő és kegyvesztett főpap
MÚZSA, a művészetek és tudományok istennője, 9 in 1
MERCURIUS, isteni hírnök és lélekvezető
HUNYADI MÁTYÁS, magyar király, eleinte pásztor képében
NONA, cselédlány
DECIMA, szakácsnő
CASTOR, zsoldos
POLLUX, zsoldos
PHOEBUS, napisten
THUZ OSVÁT, zágrábi püspök
THUZ JÁNOS, horvát bán

További ZSOLDOSOK / BÁRÁNYOK, KONYHALÁNYOK / PÁSZTORLÁNYKÁK, illetve DAIMÓNOK

Történik 1472. március 27-én a Zágráb melletti Medvevárban és környékén.

*

A SZÓ SZERINTI VAGY TORZÍTOTT FORMÁBAN FELHASZNÁLT IDÉZETEK FORRÁSAI

Fraknói Vilmos: *Vitéz János esztergomi érsek élete*; Homérosz: *Odüsszeia* (Devecseri Gábor ford.); Huszti József: *Janus Pannonius*; Jankovits László: *Accessus ad Janum*; Kierkegaard: *Vagy-vagy* (Dani Tivadar ford.); Machiavelli: *A fejedelem* (Lutter Éva ford.); Ovidius: *Átváltozások* (Devecseri Gábor ford.); Idősebb Plinius: *Természetrész* (Darab Ágnes ford.), valamint Janus Pannonius költeményei: *Az árvíz* (Csorba Győző ford.); *Búcsú Váradtól* (Berczeli A. Károly ford.); *Dicsőítő ének a veronai Guarinóhoz* (Csorba Győző műfordítása, illetve Huszti József prózai fordítása); *Egy dunántúli mandulafáról* (Weöres Sándor ford.); *Lelkemhez* (Berczeli A. Károly ford.). A haldokló Janus Pannoniusról (*Janus Pannonius moriens*), valamint a lefejezett madárról (*De ave, quae, capite licet abscisso, adhuc volabat*) szóló versek prózai fordításáért Kőriz Imrének tartozom köszönettel.

A színdarab szövegének nyomtatásban való megjelenése a 2017-ben alapításának 650. évfordulóját ünneplő Pécsi Tudományegyetem jóváhagyásával valósult meg. A színdarab ősbemutatójának tervezett időpontja és helye: 2017. augusztus 31. 19.00, Pécs, Püspöki Palota kertje. Előadja a Janus Egyetemi Színház társulata, Kocsis Gergely rendezésében.

1.

*Liget Medvevár közelében. Lány fuvolaszó.
Az égen megjelenik arany szekerén Phoebus,
a napisten, Mercurius társaságában.*

PHOEBUS:

Nos hát, barátom, fürge hírvivő,
szárnyas futár, derék Mercurius –
ím, célhoz értünk! Új hajnalra kél
a mélyen alvó Medvevár fölött,
s e hajnal mindent baljós fénybe von.
A halandó, ki most e percbe' még
az álmok lápvidékén kóborol,
kegyetlen napra ébred nemsokára,
és mielőtt arany fogatunkkal
elérnénk Héraklész oszlopait
és Oceanus bíbor palástját,
kegyetlen döntésekre kényszerül.

MERCURIUS:

Business as usual, drága Phoebusom:
a halandóknak minden nap kihívás.
Amíg itt fönny, a fényes égi úton
végighalad e színarany fogat,
ők lenn csetlenek és botlanak a sárban,
s nem egy közülük fekvő is marad.
Business as usual – a többi néma csönd.

PHOEBUS:

Mercurius, te rejtett tartományok,
határvidékek ismerője vagy...

MERCURIUS:

Ja, meg kereskedőké. Adunk-veszünk:
engem áldanak, ha cseng a kassza,
nekem nyafognak, midőn a krach
[beüt...

PHOEBUS:

Tudom jól, otthon vagy te mindenütt.
Ezért esett a választás terád:
te mint a jól irányzott szavak mestere,
s persze az öntudatlan vágyaké,
talán majd rendet vágsz a zúrzavarban.

MERCURIUS:

Értem. Mondd hát, miben segíthetek.

PHOEBUS:

A pécsi püspök délre menekül.
Kegyvesztett főpap, bukott párttűtő:
fut, mint úzótt vad, kvázi csodaszarvas,
uralkodója haragja elől,
s futása közben, rövid pihenőképp
itt húzta meg magát, a Medvevárban.

MERCURIUS:

Csodagyerekből így lesz csodaszarvas.
De kit vezet, és milyen új hazába?
És nekem vajon mi dolgom vele?

PHOEBUS:

Pannóniai János a Múzsát
e barbár földre magával cipelte...

MERCURIUS:

Bizony arra gondolt, jól jöhet
a zord telek során, ha térde mellett
duruzsol a költészet rezsója...
De ráfázott a hűvös északon.

PHOEBUS:

A Janus-arcú költő, rá bizony.
Habár Itáliának vette útját,
attól tartok, futása véget ér itt –
és hogyha így lesz, nővérkénk, szegény,
e zord vidéken végképp itt ragadhat.

MERCURIUS:

Evakuáljam a Múzsát, azt szeretnéd?
De hisz nagy lány már. Tudja, mit csinál.
Pakoljon össze, és jöjjön haza.

PHOEBUS:

Nem hagyja cserben Hegyentúli Jánost,
ki elhozta őt a kék hegyeken túlrá.

MERCURIUS:

Arra kérsz hát, hogy beszéljek veled.

PHOEBUS:

Többet kérek ennél: győzd meg őt, hogy térjen vissza Parnasszus hegyére. Mert Janus úr a pikszisből kihullott, mint lyukas perselyből a rézgaras – mondhatjuk így, habár személy szerint nem adnék érte már egy rézgarast sem. E földön immár nincs számára hely, haszontalan kacat, halott teher. S nővérkénk Pannóniától mit remélhet? Mire számíthat mégis itt, vidéken? Keresd meg őt, és kérlek, hozd [magaddal.

MERCURIUS:

Makacs teremtés, hiszen ismered.

PHOEBUS:

Ismerem, persze, ahogy téged is. Szükség lesz a csavaros eszedre, a diplomáciára, Mercurius. Mert hiába, hogy közel a határ, Janus püspök még valamire vár: töpreng a végjáték lépésein, mintha volna még kombináció, amellyel fordíthat a végzetén. Rejtély előttem, hogy mit is remél, csak azt tudom: nővérkénk ezalatt magát emészti, egyre szenved. Eredj tehát, gyorsléptű barátom, és kísérje szerencse lépteid: az églakók küldötte légy te itt!

Fuvolaszó. Phoebus a szekeren távozik.

2.

MERCURIUS: Végjáték? Dagadt Napocska időnként hajlamos túltolni az arany biciklijét. (a közönség felé) A végjáték a játszma utolsó szakasza. Ekkorra rendszerint kevés bábu marad a táblán. Előtérbe kerül a lépésényszer, fokozottabbá válik a gyalogok jelentősége, és igen: agresszívebb lesz a király sze-

repe... Nos, a mi királyunk, Hunyadi Mátyás Esztergom alatt időzik. Az özszeesküvést leleplezték, mindenki szét-szaladt. Jagelló Kázmér, a lengyel királyfi, akit Mátyás trónjára szántak, feladta a terveit, és hazatért. Nincs itt szó semmiféle végjátékról. A játszma véget ért, Janus elbukott. Nagybátyja és mentora, Vitéz János lakat alatt. Az én dolgom itt maximum a kármentés lehet. Maximum. Amikor az ember özszesöpri és elpakolja a bábukat, nos, ezt végjátéknak aligha nevezném. És erre a kolléga úr is rájöhetett volna, ha nem a száját tépné folyton, hanem, teszem azt, bekukkant Medvevár ablakán...

3.

Medvevár. Nona a Múza körmét manikűrözi.

NONA: Felkelek reggel, látom, bekukkant a nap az ablakon. Na, mondom, végre itt van, ez már az igazi tavasz. Virágozik a mogyoró, a mandula, nyílik már a barack is... Nna. Mindjárt kész, asszonyom. Csudiszép lesz. Csillog, mint a Salamon töke.

MÚZA: Remek. Köszönöm, Nina. Nina, ugye?

NONA: Nona, asszonyom.

MÚZA: Nona. Köszönöm, Nona.

NONA: Szolgálatára, asszonyom. Szóval az az igazság, hogy hosszú a tél idebenn a Medvevárban. Olyan, mint egy barlang, aztán, hogy is mondjam – mink is elmedvéseünk benne. Nem történik soha semmi, csak koppasztjuk a tyúkot, meg bámuljuk a Daniló káplán pofáját. De most végre van egy kis

élet. Tele a vár a vitéz urakkal. Esténként olyan szépeket dalolnak, mink meg odakucorodunk hozzájuk a tűz mellé – tudja, hogy megy ez. Odafönn meg közben ragyognak a csillagok. A Nagymedve meg a Kismedve...

MÚZSA: Callisto és Arcas.

NONA: Mi?

MÚZSA: Callisto, a nimfa, akit a hatalmas Jupiter elcsábított. Az ő gyermekük lett Arcas. Juno istennő, Jupiter felesége persze féltékeny haragra gerjedt. Úgy döntött, hogy attól fosztja meg Callistót, amiben az istenek atyja a legnagyobb kedvét lelte: a gyönyörű alakjától.

NONA: Ne már. Mit csinált vele? Föhlizlalta?

MÚZSA: Ahogy vesszük. Először csak lerántotta a földre. A hajánál fogva. Aztán Callisto könnyögre emeli a karját, és azt látja, hogy sűrű, sötét serték meredeznek rajta. A keze meggömbül, horgas nagy karmai nőnek, és a szája, a száj, amelyet maga a nagy Jupiter borított el a csókjaival, eltorzul, és széles medvepofává nyílik.

NONA: Ne már...

MÚZSA: Így bizony. És amikor Callisto nimfa könnyögre nyitja a széles medveszáját, csak rekedt morgás tör ki belőle. Juno elvett tőle mindent. Megfosztotta a szavaktól. Az elméje a régi maradt szegény Callistónak, de beszélni már nem tudott senkihez. Így járta az erdőt, nyögve, morogva. Kerülte az embereket, akik ezúttal rá vadásztak, az egykori vadászra. És kerülte a medvéket is.

NONA: Nagyon durva. De aztán jóra fordult minden, ugye?

MÚZSA: Mire gondolsz?

NONA: Hát mit tudom én. Hogy jó vége lett.

MÚZSA: Ahogy vesszük. Callisto egy szép napon végül mégiscsak egy vadász útjába került. És ez a vadász, aki ráemelte az íját, nem más volt, mint a saját fia, Arcas.

NONA: Beszarás.

MÚZSA: Ott állnak egymással szemtől szemben, a medve és a vadász – az anya és a fia. Arcasban megfagy a vér, mert a hatalmas nősténymedve csak áll előtte, két lábra emelkedve, és bámulja őt. A fiú először tetőtől talpig végigborzong ettől a tekintettől, aztán lassan, nagyon lassan fölemeli az íját...

NONA: Na ne...

MÚZSA: Ekkor Jupiter közbelép. A magas égbe emeli mindkettejüket, és két szomszédos csillagképpé változtatja őket. Ma is odafönn ragyognak: a Nagymedve meg a Kismedve. Tudod, Nona, ne feledd ezt, miközben a vitéz urakkal danolászol, meg odakucorodsz hozzájuk a tűz mellé.

NONA: Igenis, asszonyom.

DECIMA: *(be)* Hát itt vagy, te anyaszomorító? Mit fárasztod itt az úrnőt? Tűnés a konyhába, de sebesen ám.

MÚZSA: Nem fáraszt. Nagyon jól elbeszélgettünk. Érdekes volt, ugye, Nona?

NONA: Igenis, asszonyom.

MÚZSA: De azt hiszem, már tényleg végeztünk. Mehetsz a dolgodra. Mit akarsz, Decima?

DECIMA: Asszonyom, Janus úrról van szó. Nem kér enni. Pedig mindent vittem neki, ahogy asszonyom parancsolta: hideg sültet, sajtot, aszúbort. Hozzá se nyúl semmihez.

MÚZSA: Bemegyek hozzá, beszélek vele.

DECIMA: Asszonyom...

MÚZSA: Igen?

DECIMA: Megkérdezhetem, hogy meddig maradunk még? Jó volna tudnom, a konyha miatt. Itt nem visznek akkora házat, mint a pécsi palotában, és egyébként is minden a feje tetején áll.

MÚZSA: Remélem, már nem maradunk sokáig, Decima. Ha folytatjuk az utunkat, te leszel az első, aki tudni fog róla.

DECIMA: Köszönöm, asszonyom.

4.

Ugyanők. A Múzsa távozna, de a belépő Thuz fivérek elállják az útját.

THUZ OSVÁT: Megbocsát, asszonyom? Egy szóra csak.

THUZ JÁNOS: Egy szóra csak, egy rövidke percre...

NONA: Ez a Janus úr tökre depis, nem? Úgy értem, nem eszik, nem iszik, nem beszél senkivel. Ez ilyen pszichoszomatikus dolog. Sík ideg szerintem.

DECIMA: Kicsi bűdös pocok, neked meg mi közöd van hozzá?

NONA: Hát, mi már csak odafigyelünk egymásra itt vidéken. Amúgy meg az uraink is sík idegek, azt meg aztán nem bírjuk nem észrevenni...

MÚZSA: Osvát úr, János úr... Uraim...

THUZ OSVÁT: Asszonyom... Hogy érzi magát?

THUZ JÁNOS: Igen. Hogy érzi magát? Hogy van mindig? Hogy van?

MÚZSA: Köszönöm, remekül. De ha nem haragszanak...

THUZ OSVÁT: Nem ez a kérdés. Bocsánat. Nem jó kérdés volt. Sőt. Sőt. Sőt.

THUZ JÁNOS: Sőt. Mi hogy érezzük magunkat! Ez az! Hogy mi hogy érezzük!

THUZ OSVÁT: Igenigenigen! Hogy érezzük magunkat. Hogy mit érzünk. Mi mit érzünk.

THUZ JÁNOS: Mi mit. Hogy milyenek az érzéseink. Ez az.

THUZ OSVÁT: Ez a kérdés, asszonyom. Ez a kérdés.

THUZ JÁNOS: Igenigenigen! Ezt a kérdést kell feltennünk. Asszonyom.

DECIMA: Hát, ezekhez képest azért az én püspököm egy csimborasszó.

NONA: De az enyim legalább iszik. Meg a tesója is. Legalábbis azóta, hogy be-

buktak ezzel a puccsal. Mondjuk azóta kőkeményen.

MÚZSA: Rendben. Hát akkor tegyék fel a kérdést maguknak, engem pedig engedjenek utamra.

THUZ OSVÁT: Elmenni! Elmenni! Hát ez az!

THUZ JÁNOS: Elmenni. Útra kelni. Felhúzni a nyúlcipőt.

THUZ OSVÁT: Olajra lépni. *To hit the road.* Amíg lehet.

THUZ JÁNOS: Menjen, asszonyom. Menjenek minél hamarabb.

THUZ OSVÁT: Menjenek Itáliába, amíg lehet.

THUZ JÁNOS: Menjenek, menjenek Olaszba! Arrivederci!

MÚZSA: Jó urak, tisztában vagyok velem, hogy a terhükre vagyunk...

THUZ OSVÁT: Dehogy, dehogy, dehogy! Mire gondolsz?

THUZ JÁNOS: Dehogy vannak a terhükre! Dehogyis...

THUZ OSVÁT: Csak éppen Mátyás urunk... Urunk-királyunk, a jó Mátyás király...

THUZ JÁNOS: Ha szólít igazságos és bölcs urunk...

THUZ OSVÁT: Ha ott állunk Mátyás király, bölcs uralkodónk színe előtt...

THUZ JÁNOS: Ha ott állunk majd,

mindannyiunknak jobb, ha önök már messze járnak.

THUZ OSVÁT: Okosabb. Bölcsőbb.

THUZ JÁNOS: Bölcsőbb és okosabb.

THUZ OSVÁT: Most védelmezzük jó Janus urunkat. Óvjuk és védjük.

THUZ JÁNOS: Bújtatjuk, rejtegetjük.

THUZ OSVÁT: De ki tudja – ki tudja, meddig van itt biztonságban?

THUZ JÁNOS: Ki tudja, meddig, ki tudja, mennyire?

MÚZSA: Értem. Ne fáradjanak. Megígérem, hogy mihamarabb útra kelünk.

Múzsa el.

THUZ OSVÁT: Köszönjük, asszonyom!

THUZ JÁNOS: Hálás szívvel köszönjük, asszonyom!

NONA: Tele a gatyájuk, mi?

DECIMA: Csodálsz? Együtt bukták be ezt az egész összeesküvést a Janus úrral meg a Vitéz úrral.

NONA: Tavaly nyáron még forradalomnak hívták. A Jagellók jogos jussa! Jöjjő!

DECIMA: Jöjjő?!

NONA: Ez volt a szlogen. Biztos a Janus úr találta ki, ő volt nekik a kreatívjuk.

DECIMA: Képzelem.

NONA: Aztán ősszel meg már vakarhatuk lefele a hülye jagellós matricákat. Spaklival, basszus. Telenyomkurászták vele az egész várat.

DECIMA: Mentik, ami menthető. Végző soron meg lehet érteni. A pécsi püspök most már csak a terhükre van.

NONA: Azért ez a nő, ez kemény csaj, mi? Igazi famfatál.

DECIMA: Na jó, eleget jártattad azt a lepceses szádat. Lódulj a konyhába, amíg szépen mondom. Famfatál...

NONA: De mér, ki ez a nő? Fogadok, hogy olasz.

DECIMA: Nem hallottad, mit mondtam? Indíts már!

NONA: Egy kémnő Velencéből...

DECIMA: Megpofozlak, te! Jöjjő...

5.

Erdő. Castor és Pollux, mellettük Mercurius, katonaruhában; egy hatalmas ládát húznak.

CASTOR: Hé, álljunk már meg, gyerekek. Most jó irányba megyünk egyáltalán?

POLLUX: Az irány jó, csak ezzel az izével nem lehet haladni.

CASTOR: Így estig sem érünk oda. Egyáltalán, mi a francot csinálunk mi itt?

POLLUX: Mit csinálnánk? Visszük Janus püspök után a neszesszert. Amit elhagyott a nagy sietségben.

MERCURIUS: A súlyából ítélve nem a helyaplanokat hurcoljuk utána.

CASTOR: Hát rohadtul nem.

MERCURIUS: Jól meg van pakolva, mi?

POLLUX: Hát meg.

MERCURIUS: Lepottyant a kamionról... Tudjátok, ami lepottyant, az már szinte nincs is. Szinte már lába is kélt.

CASTOR: Te miről beszélsz?

MERCURIUS: Semmi különösről. Csak kíváncsi volnék rá, hogy mivel szenvedünk itt reggel óta.

POLLUX: Most hülyéskedsz, ugye?

MERCURIUS: Én? Hogy hülyéskedek-e? Persze, folyton.

CASTOR: Nem, ez nem hülyéskedik.

POLLUX: Na, itt hagyd abba, nagyokos. Helló!

MERCURIUS: Ugyan már, gyerekek. Itt vagyunk a kerek erdő közepén. Ha most továbbmegyünk, sose fogjátok megtudni, hogy mi volt benne. És akkor újra és újra az eszetekbe jut majd, amikor félálomban forgolódtok, elalvás előtt, üres gyomorral. „Jaj, mi lett volna, ha kinyitom? Jaj, miért is voltam ilyen beszari?” Ugye? Ez a láda kísértetni fog benneteket, amíg csak éltek.

CASTOR: Hé, új fiú, tudod te egyáltalán, hogy mit beszélsz? Ezért karóba húzhatnak minket.

MERCURIUS: Ha megtudják, hát persze.

POLLUX: Pofám leszakad. Te olyan über-laza gyerek vagy, mi? Sose halunk meg, mi?

MERCURIUS: A halandó adjon hálát a sorsnak, ha akad néhány vidám napja. Carpe diem, talpaskám. Vagy terveztél valamit jövő ilyenkorra?

POLLUX: Basszus, te nem vagy normális.

MERCURIUS: Na, segítetek, vagy csak le-sítek?

CASTOR: Figyelj, öreg... Ezt nem kéne. Minket is megszívatsz.

MERCURIUS: Hé... Titeket tényleg nem érdekel, hogy mi van benne? Ezt nem hiszem.

POLLUX: Ezért kinyírnak minket.

CASTOR: Jaja. Ez nem vicces. Nagyon meg fogjuk szívni.

MERCURIUS: Végezzünk már egy kis kockázatelemzést. Mi az esélyetek arra, hogy leleplezzenek – és ezzel szemben milyen kincseket kínál ez az izé itt?

CASTOR: Nem az a kérdés, hogy mi az esélye a lebukásnak, hanem az, hogy mi történik akkor, ha lebukunk.

POLLUX: Így bizony. És akkor azt is megbánjuk, hogy megszülettünk.

MERCURIUS: Okos fiú. Amikor Midász király megkérdezte a jó öreg Szilénozt, hogy mi a legjobb az embernek, az először csak jól körberöhögte, aztán azt felelte, hogy a legjobb meg nem születni – a legjobb nem lenni semminek.

POLLUX: Mit pofázol itt nekem?

MERCURIUS: De Szilénozs folytatta még. Ha már ez a meg nem születés valamiért nem jött össze, akkor a második legjobb dolog: meghalni minél hamarabb. Ez van, haver.

POLLUX: Ez nem normális! Ez most szórakozik itt velünk?

MERCURIUS: Így vagytok bedrótozva. Ezt dobta a gép.

POLLUX: Pofád befogod végre?

CASTOR: Helló, helló! Nyugi, srácok, nem kell a balhé!

MERCURIUS: Ó, csak nyugodtan. Engem szórakoztat.

POLLUX: Mit ugat ez? Azt se tudom, ki a franc! Akárki is lehet! Valami provokátor, és csőbe akar húzni minket!

CASTOR: Oké, oké, nyugi van! Oké. Relax.

POLLUX: Minek akarja annyira kinyit-tatni ezt a rohadt ládát? He? Minek?

6.

Ugyanők. Furulyaszó. Mátyás egy kidőlt fatörzsön ücsörög, pástorrhában, furulyával.

MÁTYÁS: Nyisd ki a ládát, meg fogod bánni; ne nyisd ki a ládát, azt is meg fogod bánni; nyisd ki vagy ne nyisd ki a ládát, mindkettőt meg fogod bánni; vagy kinyitod a ládát, vagy nem nyitod ki, mindkettőt megbánod.

CASTOR: Most mi van?

POLLUX: Hát ez meg ki a túró?

MÁTYÁS: Én, vitéz urak? Ó, én csak egy egyszerű pásztor volnék, aki az elkóborolt báránycsordát keresi. Csatlakoznék hozzátok, védelmet remélve.

POLLUX: Csatlakoznál? Honnan tudjuk, hogy az vagy, akinek mondd magad?

MÁTYÁS: Olyan ijedten néznék ki? Bízz a megérzéseidben, vitéz uram.

POLLUX: Nem, nem ijedőnek látszol. Inkább veszélyesnek. Van valami a po-fádban, amitől nem szívesen engednék a hátam mögé.

MÁTYÁS: Hát majd megyek előttem, és húzom azt a nevezetes ládát. Te meg tolod, vitéz uram. Ha jól látom, elkélnektek a segítségemre.

CASTOR: Mi Medvevárba tartunk.

MÁTYÁS: Nekem pont megfelel.

MERCURIUS: Ó, hát az a kósza báránycsorda talán egyenesen Medvevárba kóborolt?

MÁTYÁS: Ki tudja. Még az is lehet.

MERCURIUS: És amíg az erdőt járod itt, jó pásztor, a többi báránycsordára ki vigyáz?

MÁTYÁS: Ne aggódj értük, barátom. Biztonságban vannak, erős zár alatt.

MERCURIUS: Tetszel nekem, te pásztor. Tarts hát velünk.

CASTOR: Szerintem nem baj, ha többen cipeljük ezt a dögöt. Felőlem jöhet.

POLLUX: Csak meg ne bánjuk a végén. Lehet, hogy ostobaságot csinálunk.

MERCURIUS: Ne vess a világ ostobasága-

in, meg fogod bánni; sirasd el, azt is meg fogod bánni; ne vess a világ ostobaságain vagy sirasd el, mindkettőt meg fogod bánni; vagy nevetsz a világ ostobaságain, vagy elsíratod őket, mindkettőt megbánod.

POLLUX: Ne kezd már megint!

MÁTYÁS: Bízzál egy lányban, meg fogod bánni; ne bízzál benne, azt is meg fogod bánni; bízzál egy lányban vagy ne bízzál benne, mindkettőt meg fogod bánni.

MERCURIUS: Akaszd fel magad, meg fogod bánni; ne akaszd fel magad, mindkettőt meg fogod bánni; vagy felakaszto-d magad, vagy nem, mindkettőt meg fogod bánni. Ez, uraim, minden életbölcse-ség foglalatja.

MÁTYÁS: Jól beszélsz, vitéz uram!

CASTOR: Na, még egy idióta...

POLLUX: Nem tetszik ez nekem. Csak nehogy tényleg megbánjuk a végén.

MERCURIUS: Ne pampogjál, öreg harcos, told meg inkább – hadd haladjon ez a koffer! „Mint kis szánkóm, ha jó lovak röptik: fel hát az útra, társaim, sies-sünk!”

7.

Medvevár. Janus és a Múzsza.

JANUS: *(olvas)*
„S lett legelőbb az aranykorszak, mely
[nem fenyítéstől
s törvénytől, hanem önként folyt
[becsületben, erényben.
Félelem és megtorlás nem volt,
[felszegezett érc

bősz szót nem mutatott, a tömeg nem
[nézte riadtan
esdve a bíróját, bírátlan volt ki-ki
[biztos.”

MÚZSA:

„Városokat meredek mély árkok még
[nem öveztek;
görbe, rezes hadikürt s hosszú
[haditrombita nem szólt,
nem volt harci-sisak, sem kard:
[katonák hada nélkül
élt biztonságban minden nép, lágy
[nyugalomban.”

JANUS: Lágy nyugalomban... Néha elgondolkodom rajta, vajon az aranykorban egyáltalán szükség volt-e költőkre. Hogy szükség lehetett-e szavakra. Mert ha nem, ha elegendő volt a tánc és a zene, akkor az én mesterségem valójában a vas és a vér korához kötődik. Minél messzebb jutunk az aranykortól, annál inkább a szavakra vagyunk utalva. Viszont nézhetjük úgy is, hogy éppen a vas és a vér kora szorul rá a szavak támogatására. Hiszen mit ér a harci dicsőség, mi haszna a nagy tetteknek, ha nem őrzi meg őket az emlékezet? És ezt a gondolatot egész vigasztalónak is találom. A költő ilyenformán sosem érezheti magát fölöslegesnek.

MÚZSA: Ovidiust olvasol. A nagy száműzöttet.

JANUS: Amióta csak Pannóniában élek, az ő példája nyújtott reményt és szolgált vigaszul.

MÚZSA: A te száműzetésed most már véget ér. Magunk mögött hagyjuk ezt a földet, és visszatérünk Itáliába. Nem szorulsz vigasztalásra.

JANUS: A te jelenléted önmagában ele-

gendő vigasztalás a számomra. A költő, aki maga mellett tudhatja a Múzsát, otthon lehet bárhol a világon...

MÚZSA: Ne udvarolj, nem áll jól neked a smúzolás.

JANUS: Smúzolás? Úrnőm, csupán udvarias szerettem volna lenni.

MÚZSA: Hiába jöttem el veled északra, te mégsem találtad meg itt a valódi otthonodat. Ez persze az én kudarcom is, éppúgy, mint a tiéd.

JANUS: Azért én teljes kudarcnak mégsem nevezném ezt az időt.

MÚZSA: Nem? Akkor hát mi volt szerinted? Eltelt több mint tíz év, amióta itt élsz, és ezt az időt jobbára végigpanaszkodtad. Nincs értő közönséged, nincsenek pallérozott barátaid. A zord éghajlat betegségekkel gyötör, a folytonos csatazajban elhallgat a dal. A stílusod élettelen lesz, a hangod csikorgóvá válik, a barbár környezet egyre fojtogat. Ezt nem én mondom, ezek mind a te szavaid. És mindennek immár vége. Most végre ismét kilépsz majd a napfényre. Hazatérsz a valódi otthonodba, Janus Pannonius. Ahol tudják, hogy ki vagy, és ahol mindenki ismeri a nevedet, aki csak számít.

JANUS: A nevemet? Ó, a név az kényes holmi. A név a vállalkozás sikerétől függ.

MÚZSA: Nem felejtettek el Itáliában, Janus. És nagy munkákat várnak még tőled. Mikor indulunk?

JANUS: Félreértesz. Mielőtt új vállalkozásba fognék, előbb meg kell bizonyosodnom róla, hogy a régi valóban véget ért-e.

MÚZSA: Ne haragudj, nem tudlak követni.

JANUS: Itália megvár.

MÚZSA: Megvár? Mi az, hogy megvár?

JANUS: Ahogy mondom. Nekem egyelőre még dolgom van itt.

MÚZSA: Itália megvár? Te jó ég. Abban te csak ne legyél olyan biztos. Lázadást szítottál, elárultad a királyodat. A Thuz fivérek a legszívesebben páros lábbal rúgnának ki innen. Mátyás kerestet. Fogd már föl, hogy veszélyben forog az életed!

JANUS: Északon kerestet. Pedig pontosan tudja, hogy hová igyekszem. Mátyás nem hülye. A legokosabb ember, akit ismerek. Ha szándékosan nem akar lefogatni, annak oka van.

MÚZSA: És te most itt ücsörögsz ebben a Medvebarlangban, vagy hogy hívják, amíg ki nem deríted az okát? Én ezt nem értem. Mégis, mit vársz ettől az egésztől?

JANUS: Az utóbbi napokban volt időm gondolkodni Mátyás lépésein. Miután maga mögé állította a nemesurakat, nem áll érdekében tovább feszíteni a húrt. Kiegyezik mindenkivel, szép sorjában.

MÚZSA: Mint, mondjuk, a nagybátyáddal? Mert ő például házi őrizetbe került.

JANUS: Kiegyezett a nagybátyámmal is, aki volt olyan ostoba, hogy aztán felrúgja a megállapodást. Úrnóm, ez a játszma számomra még nem ért véget. Amit te az út végének hiszel, az csupán egy újabb kanyarulat.

MÚZSA: Mondd... Mondd csak, Janus Pannonius, te vissza akarsz térni egyáltalán Itáliába?

JANUS: Te is tudod, úrnóm, hogy egyfolytában Itáliáról álmodom.

MÚZSA: A kérdésemre válaszolj. Mit akarsz igazából?

JANUS: Tisztán akarom látni a helyzetemet. Itt, ahol most vagyok, még bármit léphetek, attól függően, hogy alakulnak a dolgok.

MÚZSA: Ücsörögsz a barlangban, és várod a medvét. Gratulálok.

JANUS: Egy jelre várok, úrnóm. Egy jelre, ami segít döntenem a következő lépést illetően.

MÚZSA: Egy jelre vársz? Hát rendben. Biztos látsz valamit, amit én nem. De tudod, mit? Amíg te várod azt a jelet, én addig összecsomagoltatok. Azt hiszem, ez a legokosabb, amit tehetek.

8.

Medvevár. Castor, Pollux, Mercurius és további zsoldosok, becsípve. Nona és a konyhalányok itatják őket.

CASTOR: Mátyás és a csuka fogta róka!

POLLUX: Mátyás és a gyevi bíró!

NONA: Mátyás és az okos lány!

MERCURIUS: Mátyás és a megvakított paparazzo.

NONA: Azt nem ismerem...

MERCURIUS: Hát, az nem is kislányoknak való.

Nona nyelvet nyújt rá.

CASTOR: Nyújtogatod itt a nyelvecskédet, kismadár, aztán majd elviszi a cicca...

POLLUX: Ja, vagy a bundás mackó...

NONA: Na, megnézném én azt a bundás mackót!

POLLUX: Azt el is hiszem. De vigyázz, szépségem, mert a finom nyelvecskékre mifelénk mostanában csúnya idők járnak!

CASTOR: Jaja. Az megvan, amikor a Richelieu, a Kissinger meg a Vitéz János utaznak a vonaton?

POLLUX: Jaj, hagyd már...

MERCURIUS: Hé, jó pásztor! Mi az ábra? Gyere már. Megtaláltad-e az elveszett báránycádat?

MÁTYÁS: *(be)* Még nem, vitéz uram, még nem. De ami késik, nem múlik. Azt gyanítom, hogy itt lesz valahol a várban.

CASTOR: Hacsak meg nem zabálták már a vitéz urak. Galuskával, kovászos uborkával...

POLLUX: A helyedben a leszopogatott csontok között kereskednék. Hátha összerakhatsz belőle valami szuvenírt...

NONA: Fúj! Ne már...

MÁTYÁS: Köszönöm, vitéz urak. Nem felejttem el a jó tanácsot.

MERCURIUS: *(előkap egy könyvet)* Nos, pajtások? Egy kis olvasnivaló?

CASTOR: Na, tűnj el innen.

POLLUX: Vidd innen, de gyorsan!

MERCURIUS: Mérgesek a fiúk. A végén csak fölnyitottuk azt a ládát, aztán tessék: könyvekkel volt teli.

MÁTYÁS: Ó. Micsoda váratlan fordulat.

CASTOR: A püspök könyveit cipeltük egész végig. Keresztül az erdőn.

POLLUX: Azt hittem, lepetézek. Kinyitjuk azt a rohadt ládát, azt csak könyvek könyvek hátán. Mekkora buziság már...

MERCURIUS: Azért ezt az egyet eltettük emlékébe.

MÁTYÁS: Homerus? Nem is rossz választás.

CASTOR: Na tessék, megszólalt az okostojás.

MERCURIUS: Ó, hát te olvasol is, jó pásztor? Szívből gratulálok.

POLLUX: Kijártad az erdei iskolát, vagy mi van?

MÁTYÁS: Miért, mi a rossz abban? Hát nem ez mindannyiunk vágya? Egy tökéletes világ, ahol a pásztorok a ligetek lány ölen együtt dalolnak a nimfákkal, és a pásztorlánykák ajka a régi nagy költők énekeit zengi?

9.

Ugyanazok. Castor, Pollux és a zsoldosok mint bárányok, Nona és a konyhalányok mint pásztorlánykák. Zene, végig a jelenet alatt.

PÁSZTORLÁNYKÁK

Tavaszköszöntött Árkádiára,
Elvonult végre a zord idők fellege.
Egy ifjú világ borul virágba,
Kirajzolódik sajátos jellege.

BARÁNYOK

Új nap süt felettünk,
Jó korba születtünk –

PÁSZTORLÁNYKÁK

Eljött az aranykor,
Maszkunkon aranypor –

BARÁNYOK

Nem moccan semmi sem,
Jól vagyunk, azt hiszem –

PÁSZTORLÁNYKÁK

Örök tavasz –
Helló, szevasz!

MERCURIUS: Igen ám, de a hűs ligetek oltalmába, barátom, új pásztort kerítették a régi nyájhoz. Vitéz János érsek és Janus püspök a pártütő főurakkal karöltve behívta Kázmér herceget, hogy ismét a Jagelló-ház vegye át az uralmat ebben a kissé huzatos Árkádiában...

MÁTYÁS: Hát a régi pásztor mit csinált? Talán dühöngeni kezdett, fokost ragadott? Ó, dehogyan...

MERCURIUS: Több esze volt ennél.

MÁTYÁS: Több, bizony. Úgy tett, mintha semmit se vett volna észre. Csak maga

köré gyűjtötte a báránykát, hogy szót váltson velük...

MERCURIUS: És fűt-fát ígért nekik.

MÁTYÁS: Pontosan. Tágabb legelőt, télidőben kicsit több gyapjat a fázós ülepükre.

MERCURIUS: Évenkénti országgyűlés. Leállítás a rendkívüli adókkal, megsze az egyháziak megadóztatásával.

MÁTYÁS: A törvényes formák betartása jogi viták esetén.

MERCURIUS: A törvényes gyakorlat alkalmazása a birtokadományozások során. Satöbbi, satöbbi.

MÁTYÁS: Satöbbi, satöbbi. Ahogy mondd, vitéz uram.

MERCURIUS: A rendek pedig ismét Mátyás király tenyeréből ettek. Mire Kázmér herceg megérkezett a csapataival, nem állt melléje szinte senki.

MÁTYÁS: Toporgott egy kicsit, azután hazakullogott. A szabadságháború pedig érdeklődés hiányában elmaradt. És hát végső soron nem jobb ez így mindenkinek?

MERCURIUS: Kázmér királyfi lekéste a házibulit. Árkádia pedig virul és virágzik.

MÁTYÁS: Ahogy mondd, vitéz uram. Virágzik és virul.

PÁSZTORLÁNYKÁK:

Tavaszköszöntött Árkádiára,
Fausti pillanat, nem vágunk máshova.
Egy ifjú világ borul virágba,
Bölcs kompromisszumok konfetti-
[zápora...

BÁRÁNYOK:
A pásztor nem henyél,
Lesz bor és lesz kenyér –

PÁSZTORLÁNYKÁK:
Eljött az új világ
Konfettit szórni rád –

BÁRÁNYOK:
Bölcs kompromisszumok
Zsanérján elforog –

PÁSZTORLÁNYKÁK:
Örök tavasz –
Helló, szevasz!

MERCURIUS: Az elkóborolt báránykák pedig maguktól hazatalálnak a nyájhoz.

MÁTYÁS: Hát okosabban is teszik, mint ha nyársra húzva, ropogósra sütve végeznék, nem igaz? Persze a bölcs pásztor alaposan átvizsgálja őket. Már ha olvasott Homerust, tudja jól, hogy pottyautasok lapulhatnak meg a juhok hasa alatt.

MERCURIUS: Visszacsempésznek tán egy Jagelló királyfit?

MÁTYÁS: Visszacsempészhetik az ellenséges érzületet. A sértettséget. A bosszúszúvágycat. A lojalitás hiányát.

MERCURIUS: A száj- és körömfájást.

MÁTYÁS: A bölcs pásztornak alaposan ismernie kell minden jószágot, és tudnia kell, hogy melyiküktől mire számíthat.

MERCURIUS: Gyapjúhozam, tejhozam, húshozam.

MÁTYÁS: Hah! Gonosz nyelved van, vi-téz uram.

MERCURIUS: Hát, ha egyszer a finom nyelvecskékre mifelénk mostanában csúnya idők járnak...

PÁSZTORLÁNYKÁK:
Tavasz köszöntött Árkádiára,
A történelemnek végre hogy vége van.
Egy ifjú világ borul virágba,
Bodor bárányfelhők szép nyája
[hogy rohan...

BÁRÁNYOK:
Bárányfelhő szalad,
Fausti pillanat –

PÁSZTORLÁNYKÁK:
Nyugodtan alhatol,
Egy zászló, egy akol –

BÁRÁNYOK:
Örökös béke és
Bósz örömbégetés –

PÁSZTORLÁNYKÁK:
Örök tavasz –
Helló, szevasz!

10.

Thuz Osvát és Thuz János a bárányok között.

THUZ OSVÁT: Mi ez itt? Ki hajtotta be ide ezeket?

THUZ JÁNOS: Hess, hess! Eriggyetek innen! Hess!

THUZ OSVÁT: Birkák. Túró. Túró. Túró!

THUZ JÁNOS: Birkák. Gyapjú! Aranygyapjú!

THUZ OSVÁT: Gyapjú. Juhtúró. Hús! Sok hús!

THUZ JÁNOS: Sok hús. Husi. Husika. VÉR.
Faggyú. Vágóhíd.

THUZ OSVÁT: Vágóhíd! Vágóhíd! Ááá!

THUZ JÁNOS: Vágóhíd! Jajistenem! Ááá!

THUZ OSVÁT: Végünk van. Bebuktunk.

THUZ JÁNOS: Be-be-be-be-bumm!

THUZ OSVÁT: Mátyás szigorú.

THUZ JÁNOS: Nem tűr ellentmondást.

THUZ OSVÁT: Nem ismer lacafacát!

THUZ JÁNOS: Jóságfosztás!

THUZ OSVÁT: Birtokfosztás!

THUZ JÁNOS: Számúzetés!

THUZ OSVÁT: Fejvesztés! Ááá!

THUZ JÁNOS: Ááá! Nem rosszból csinál-
tuk, nem akartunk rosszat!

THUZ OSVÁT: Nem tűri az ellentmon-
dást...

THUZ JÁNOS: Emlékszel, amikor Vitéz
János...

THUZ OSVÁT: Vitéz János, az esztergomi
érsek...

THUZ JÁNOS: Mátyás nevelője, pártfogó-
ja, fő bizalmasa...

THUZ OSVÁT: Az agg érsek ellentmon-
dott neki...

THUZ JÁNOS: Kijelentette, hogy...

Innentől eljártsszák a jelenetet.

THUZ OSVÁT: Hogy?

THUZ JÁNOS: Hogy... hogy a rendek a
török elleni hadjáratra szívesen adnak
pénzt, de a cseh hadjáratra...

THUZ OSVÁT: Igen?

THUZ JÁNOS: A cseh hadjáratra nem...

Osvát pofon vágja Jánost.

THUZ JÁNOS: Felség...?

THUZ OSVÁT: Engedd le a kezed.

THUZ JÁNOS: Felséges úr...

THUZ OSVÁT: Engedd. Le. A. Kezed.

Megint pofon vágja.

THUZ JÁNOS: *(elpityeredik)* Felség...

THUZ OSVÁT: *(rákiált)* Le a kezed!

Újabb pofon. János sírni kezd.

THUZ OSVÁT: Soha többé. Soha többé
nem mondasz ellen nekem mások színe
előtt. Megértetted? Soha. Többé. *(vissza-
zökkennek az eredeti szerepükbe, Osvát át-
öleli és vigasztalja a síró Jánost)* Jójójó...
Csss... Nincs semmi baj. Nem lesz
semmi baj. Csss... Nem bánt többé az
a gonosz Mátyás. Ne sírj már, hallod.
Kegyelmet kapunk. Mindannyian ke-
gyelmet kapunk, csak okosan kell vi-
selnünk magunkat. Érted? *(János szí-
pog, bólogat)* Csak okosnak kell lennünk. Jó?

Decima és Nona be.

DECIMA: Szóltam az úrnőnek...

Osvát és János megriadnak, felkiáltanak.

DECIMA: Izé. Csak gondoltam, szólok, hogy szóltam az úrnőnek, hogy megjöttek a Janus úr könyvei.

THUZ OSVÁT: Könyvek, könyvek...

THUZ JÁNOS: Megjöttek a könyvek.

THUZ OSVÁT: Akkor tehát...

THUZ JÁNOS: Akkor tehát Janus mehet!

THUZ OSVÁT: Arrivederci! Mehet, mehet!

THUZ JÁNOS: Hohó! Janus mehet, Mátyás jöhet!

THUZ OSVÁT: Ó...

THUZ JÁNOS: Ió...

THUZ OSVÁT: Ció...

THUZ JÁNOS: Áció...

THUZ OSVÁT ÉS THUZ JÁNOS: Konzolidáció! Ááá!

DECIMA: Ezek mindig ilyenek?

NONA: Néha csöndesebbek. Ez most a mániás szakaszuk nekik.

DECIMA: Na ja. Csimpaszkodnak Fortuna szekerén.

NONA: Rázós az út, muszáj kapaszkodni.

DECIMA: Ööö... Osvát úr. Mi legyen a mai menü? Vagy döntsem el én?

THUZ OSVÁT: A menü. A mai menü.

THUZ JÁNOS: A menü, a menü... Pezsgőkaviár?

THUZ OSVÁT: Nemnemnem. Nemnemnem. Dehogysis.

THUZ JÁNOS: Dehogysis.

THUZ OSVÁT: Dehogysis, dehogysis. Itt a falnak is füle van. Mátyás mindenről tudni fog.

THUZ JÁNOS: Mátyás meghallja a pezsgődurranást! Psszt...

THUZ OSVÁT: Psszt...

THUZ JÁNOS: Mit enne Mátyás? Ez a kérdés. Mit szeretne Mátyás? Mi méltó jó uralkodónkhoz?

THUZ OSVÁT: Birkát? Barikát? Rozmaringos báránygerinc fűszeres-vörösboros mártással, petrezselymes újkrumplival?

THUZ JÁNOS: Nemnemnem. A jó pásztor nyáját nem szabad megdezsmálnunk. Gondolj bele, mi lett Ulysses társaival, amikor megdezsmálták a napisten marháit!

THUZ OSVÁT: Az ő nyájának az őrzői vagyunk.

THUZ JÁNOS: A kisbojtárjai.

THUZ OSVÁT: A pulikutyái.

THUZ JÁNOS: Akkor valami egyszerűt. Valami egyszerűt!

THUZ OSVÁT: Ez az. Semmi flanc. A férfias egyszerűség illik jó urunkhoz.

THUZ JÁNOS: Egy ízben Mátyás betért a szegín embör házába. Azok csak vizeskásával tudták megkínálni, nem volt otthon egyebük.

THUZ OSVÁT: Pfuj.

11.

THUZ JÁNOS: Várja, várja. A szegín embőr felesége jó alaposan megszórta a kása tetejét mazsolával. Mátyás, jó urunk pedig megolvasta a mazsolaszemeket, aztán leette mindet a kása tetejéről.

THUZ OSVÁT: Mátyás ízlése etalonos! Mindig is az volt.

THUZ JÁNOS: Várja, várja. Aztán a szegín embőr asszonya megszórta neki megint. Mátyás meg megint leette. Megszórta és leette, megszórta és leette.

THUZ OSVÁT: Na, és mi lett aztán?

THUZ JÁNOS: Később jó urunk, az igazságos Mátyás király pontosan annyi aranyat adott a szegín embőrnek, ahány mazsolaszemet leevett a kása tetejéről!

THUZ OSVÁT: Brávó, brávó. Micsoda elegancia!

DECIMA: Akkor most mi legyen? Vizes kása mazsolával?

THUZ JÁNOS: Igenigenigen!

THUZ OSVÁT: Sok-sok mazsolával. A bőven mért mazsola a nagylelkűség szimbóluma!

DECIMA: Ezek totál kész vannak.

NONA: Ha mazsola, hát mazsola. Janus püspök nagyot fog majd nézni a búcsúbedjén.

DECIMA: De legalább nem fekszi meg a gyomrát az utazás előtt.

A Múza épp egy nagy utazóbőröndöt igyekszik összecsuksni. Mercurius be, szerzetesi csuhában, az arcára húzott csuklyával.

MERCURIUS: Elnézést a zavarásért, asszonyom. Osvát úr kérdezteti, hogy a könyvszállítmány sorsa mi legyen.

MÚZSA: A könyveké? Hogyhogy mi legyen a sorsuk?

MERCURIUS: Osvát úr engem bízott meg a szállítmány átvételével. Janus úr könyvtára... Hogy is mondjam. Igencsak elavult. Telis-tele van dajkamesékkel mindenféle régi istenek tetteiről. Szívesen kicserélem őket modernebb darabokra, korunk nagy uralkodóinak a cselekedeteiről...

MÚZSA: (*gyanakodva*) Miről beszélsz?

MERCURIUS: Vagy szakkönyvekre. Hadtudomány. Játékelmélet. Politológia.

A Múza felismeri Mercuriust, aki vigyorgva lehajtja a fejéről a csuklyát.

MÚZSA: Hülye gyerek... Nagyon vicces. Na, gyere, segíts már.

Leül a bőröndre, Mercurius összecipzárazza.

MERCURIUS: Útra készen, kicsi nővér?

MÚZSA: Reméljük a legjobbakat. Na, ki vele. Mit keresel itt?

MERCURIUS: Csak kíváncsi voltam rád. Odahaza sokunknak hiányzol.

MÚZSA: Milyen megható. Csak nem unatkoztatok nélkülem?

MERCURIUS: Ezt pont te kérdezed? Hiszen te töltöttél hosszú éveket idefenn, a jeges északon.

MÚZSA: Ki lehetett bírni.

MERCURIUS: Hát, ha az volt a cél, hogy kibírad...

MÚZSA: Imádom, amikor átváltasz erre a settenkedő üzemmódra, de miattam fölösleges produkálnod magad. Te is nagyon jól tudod, miért jöttem ide.

MERCURIUS: Ó, hogyne. És érdemes volt?

MÚZSA: Mire akarsz kilyukadni, Mercurius? És egyáltalán, miben sántikálsz te itt? Ezt a „kíváncsi voltam rád”-dumát most hagyjuk.

MERCURIUS: De miért, mi ebben az anynyira hihetetlen? Eltúntél, semmit sem tudtunk felőled.

MÚZSA: Mercurius...

MERCURIUS: Oké, Phoebus kért meg rá, hogy nézzek utánad.

Phoebus bekukkant az ablakon, Mercurius titkon elhessegeti.

MÚZSA: Gondolom, ez nem egyedül az ő kérése volt.

MERCURIUS: Otthagytad a családod, darling. Otthagytad egy ilyen zúzmarás-medveszaros provincia kedvéért.

MÚZSA: Azt tettem, ami a dolgom. Ha ezt ti nem vagytok képesek fölfogni, az nem az én hibám.

MERCURIUS: Nem, nem egészen. Amikor Augustus császár azt a híres Ovidius

Nasót északra számúzta, hogy lefagyassa a nagy orrát, amit folyton beleütött mindenbe, és te követted őt, nos, azt még meg lehetett érteni valahogy. Neki nem volt más választása, mennie kellett. De ez a te Janus püspököd...

MÚZSA: Mi van vele?

MERCURIUS: Hát nem látod, hogy ez a pasi egyszerűen hülyére vett? Odalenn, Ferrarában ő volt a legnagyobb szám, Guarino mester kedvence, a hegyen túlról érkezett Wunderkind. Szerintem, mondjuk, akkor sem volt több, mint egy eminens zsúrfiú, aki tetszetősen dalolt a régi kottából. Erotikus epigrammák – *annnyira* trendi. Martialis majma...

MÚZSA: Na jó...

MERCURIUS: Ezt nem én mondom, ezt ő írja saját magáról!

MÚZSA: Jó, akkor most fejezd be. Vagy azt akarod mondani, hogy te jobban meg tudod ítélni őket, mint én? Cseréljünk talán szerepet, vagy mi? Te majd a művházat viszed, én meg jövök-megyek, csensselgetek, elhalászatok a zavarosban. Szuper lesz, meglátod.

MERCURIUS: Oké, oké. *Take it easy.*

MÚZSA: Janus zseni, te szerencsétlen. Ezerből egy ilyen, ha születik. Tízezerből.

MERCURIUS: Jó, legyen. Ha zseni, hát zseni. Neked elhiszem – igazad van, kinek higgyem el, ha neked sem... De akkor csak még rosszabb ez az egész, nem igaz?

MÚZSA: Mi az, hogy még rosszabb?

MERCURIUS: Nézd, lehet, hogy ez a fickó a legügyesebb az egész nemzedékéből.

MÚZSA: Nem ügyes. Sokkal több annál.

MERCURIUS: Rendben, legyen a legtehetségesebb. Legyen korszakos zseni. És akkor neked az a dolgod, hogy kényeztesd ezt az okos fiút...

MÚZSA: Az a dolgom, hogy veled tartsak.

MERCURIUS: Hát persze. De mondd csak, te soha egy pillanatig nem gondolkodtál el azon, hogy egy ilyen korszakos zseni ugyan mit keres idefenn, Pannóniában? Odahaza minden ajtó tárva-nyitva állt előtte.

MÚZSA: Neked ott van odahaza. Ő viszont ide tartozott. Itt kellett átvennie a hivatalát.

MERCURIUS: Hát persze. Diplomáciai küldöttségek. Sakkjátszmák a kancelláriában. Zsonglörködés az aranyforintokkal. „Egy szép summát átutalsz / És felderül a Janus-arc” – ettől zeng a pesti kabaré!

MÚZSA: Nagyon szellemes...

MERCURIUS: Vedd már észre, kicsi nővér, hogy valóban szerepet cseréltünk! Ez a te Janus Pannoniusod igazából engem választott helyetted. A kópé tolvajiszent.

MÚZSA: Mercurius, nem képzelés te egy kicsit sokat magadról?

MERCURIUS: Te felismered azokat, akik hozzád passzolnak, drágám. Csak hát én is felismerem azokat, akik körülöttem sündörögnek. Janus úr belenyalt minden mézesbödönbe, ami az útjába

került, csak éppen úgy, hogy azért téged is maga mellett tarthasson... Mit mondasz erre? Nem mondasz semmit.

MÚZSA: Nem volt más választása. A nagybátyja kijelölte számára az utat. Ő taníttatta, és ő helyezte pozícióba.

MERCURIUS: Szegényke. Megszakad a szívem érte, de tényleg.

MÚZSA: Janus nem boltossegédnek jött haza. A legbelsőbb körökbe került. Az ország legbefolyásosabb emberei közé.

MERCURIUS: Meggyőző érvek. Csak hát, tudod, furcsa ezt épp a te szádból hallani.

MÚZSA: Nem mentgetni akarom. De hát ez a helyzet.

MERCURIUS: És ez a helyzet téged egy pillanatig sem zavart? Ez a fickó megírta a legjobb dolgait húszéves korára. Most pedig már a negyvenhez közelít. Egy öregember, aki addig ügyeskedett a húsosfazék körül, amíg oda nem kozmált, és közben egész végig a saját elvesztett ifjúságát gyászolta.

MÚZSA: Na, itt álljunk meg egy szóra. Sosem állítottam, hogy nem zavart. De mit gondolsz, miért tartottam vele?

MERCURIUS: Csupa fül vagyok.

MÚZSA: Nekem van rá szükségem, Mercurius. A te tolvajaid meg a szerzőmozgó bizniszmenjeid, az egy dolog. Tolvaj bárkiből lehet...

MERCURIUS: Nanana...

MÚZSA: Végigmondhatom? Ezek a halandók, akik engem követnek... Ez egy

különleges viszony, érted? Nem úgy működik, hogy hadd menjen, majd lesz helyette másik. Nekem nem a sokakra van szükségem, hanem a kiválasztottakra. Nincs köztük két egyforma. És Janus még közöttük is... Különleges.

MERCURIUS: Ezt értem én. Nem ez az, amit nem értek.

MŰZSA: Akkor mit nem értesz?

MERCURIUS: Azt nem értem, hogy mit remélsz még tőle. Janusnak mint költőnek vége van. Egy élőhalott, egy fosszília.

MŰZSA: Ez az, amit rosszul látsz.

MERCURIUS: Szerintem ha elkapná egy őszinteségi roham, ő is ugyanezt mondaná magáról.

MŰZSA: És ő is rosszul látná. Fogalma sincs róla, hogy ezzel az elfuserált lázadással most valójában új esélyt kapott. Újrakezdhet mindent, teljesen szabadon.

MERCURIUS: Édesem! Jaj, édesem...

MŰZSA: Most mit röhögsz?

MERCURIUS: Nem röhögök. Mosolygok.

MŰZSA: Inkább ne csináld.

MERCURIUS: Nézd, készséggel elismerem, hogy nálam jóval élesebb szemmel tudod megítélni a poéták teljesítményét. De az emberekhez, bébi, nincs szemed. Ez a te Pannoniusod többre vágyik annál, mint hogy elücsörödjön valami kis itáliai hercegség kertecskéjében, és az öregkori művein molyogasson.

MŰZSA: Te mindig csak magadból indulsz ki, Mercurius.

MERCURIUS: Ó, dehogyis. Én az emberi természetből indulok ki. Te vagy eltévedve, szívem, a te kis csodabogaraid közt.

MŰZSA: Fogalmad sincs, hogy miről beszélsz.

MERCURIUS: Meglátjuk, kicsi nővér. Nem is olyan soká meg fogjuk látni.

12.

Nona és Decima a kondér mellett. Castor, Pollux, Mátyás, további zsoldosok, a kezükben csajkával. Az égbolton megjelenik Phoebus a szekerevel.

PHOEBUS:

Nincsen a Mindenségben a Napnál

[semmi csodásabb:

ő Jupiter szeme, ő a világ értelme, a

[fénynek

atyja, a hő forrása, az ég szive, lelke a

[légnak...

DECIMA: A vizes kása hozzávalói: személyenként fél bögre összezúzott zab, és egy bögre víz. A zabot kicsit átpirítjuk, folyamatosan kevergetve. Amikor már érezzük az illatát, hozzáadjuk a vizet. Pfff...

PHOEBUS:

...csillag-kormányzó, a szabályos idő

[tagolója,

élők élete, érzők érzéklése, szülőnők

magzata, gazdagság, tisztesség

[osztogatója,

termő-párja a földnek-víznek,

[sors-alakító:

legfőbb istenség, és egymaga

[mindenik isten...

DECIMA: Kis láng fölött folyamatosan kevergetjük, nehogy odaégjen. Tíz perc, oszt kész is van. Ízesíthetjük mézzel, szórhatunk bele apróra vágott gyümölcsöt. Ja, meg mazsolát persze.

PHOEBUS

...hívja akár Attisnak a fríg, Adonisnak
[a szír nép,
Perzsia Mithrasként tisztelje, Pharos
[Serapisként,
Tegea Pánnak lássa, sirassa benne
[Ozírist
Memphisz városa...

NONA:

Nézd má', nem kisütött a napocska?
[Épp idejében!
Alig láttuk egész nap a gömbölyü, szép
[pofikáját.

DECIMA: *(egy lábost ütögetve jelez)* Gyere, te széllébélelt, segíts kiporciózni!

CASTOR: Na, végre hogy!

POLLUX: Vájúhoz, tesókám...

NONA: Jó étvágyat a vitéz uraknak!

Decima nekilát ételt osztani.

CASTOR: Hát ez meg...?

DECIMA: Az Osvát úr parancsolatjára.

NONA: Szimbólikus étel!

POLLUX: A vizeskása? Kurvára nem szimbólikus.

CASTOR: Túlontúl is... pfff... konkrét.

NONA: A mazsolát kell nézni a tetején.

POLLUX: Mit nézzek ezen?

DECIMA: Te süketfajd! Te pállott elméjű nádi toportyán! A mazsola a nagylelkűséget szimbolizálja, mint Mátyás és a szegín embőr történetében!

POLLUX: Asszony! Három szem mazsolát kaptam a tetejére!

CASTOR: Én kettőt. Helló!

DECIMA: *(kivesz egy szemet Pollux csajkjából, bekapja)* Igazság tétetett jó urunk, Hunyadi Mátyás nevében. Na, tűnés innen!

CASTOR: Prága alatt knédligombócot kaptunk... Boroszlóban russzkij pirogot...

POLLUX: Budaváron debrecinszki gulást!

DECIMA: Medveváron mackósajtot. Na, lódulj már, te szürkemarha, mások is várnak a sorukra!

CASTOR: Azt mondták, hogy csapj fel, öcsém, katonának. Hogy vidám lesz a zsoldosélet. Kollektív szerződés, meg minden. *(Pollux belenyúl Castor csajkjába)* Hé, mit csinálsz?

POLLUX: Buktam, bazmeg, egy mazsolát miattad.

Mátyás ezalatt elvesz egy teli tálat, és nekilát leenni a kásáról a mazsolát.

DECIMA: Hellóka, azt a Janus úrnak szántuk!

MÁTYÁS: Akkor szórd meg neki, jó asszony!

Decima megszórja, Mátyás megint leeszi.

DECIMA: Van bőr a pofádon...?

Két zsoldos odaáll Mátyás mögé.

NONA: *(ijedten)* Szerintem... Szórjuk meg még neki.

MÁTYÁS: Okos kislány.

Decima némán bámul Mátyásra, majd felismeri, megijed, és megszórja a kását. Mátyás pár szemet eszik belőle, a maradék mazsolát a földre söpri.

MÁTYÁS: Köszönöm. Ennyi elég lesz. Én majd fölviszem Janus úrnak a maradékot.

Castor és Pollux nekilátnak fölszedgetni a földről a mazsolát.

POLLUX: Jó ez még... Kár volna kidobni.

CASTOR: Nekem is hagyjál, hé... Na, ne csináld már! Ne mááár...!

13.

Janus szobája. Mátyás a háttérbe húzódva. Janus belép, észreveszi a kását, megtorpan, majd az asztalhoz ül.

JANUS: Egy tál félig kihűlt vizeskása a püspök asztalán. Jó, hogy nem rögtön egy löfejet hajítasz be az ablakon, Matyi. *(Mátyás előlép)* Hát itt vagy.

MÁTYÁS: Itt vagyok.

Mátyás leül. Farkasszemet néznek, miközben Janus lassan kanalazni kezdi a kását, aztán Mátyás felé kínálja a tálat.

JANUS: Hm?

MÁTYÁS: Köszönöm, már ettem.

Janus tovább eszik.

JANUS: Látom, azért kimazsoláztad előtte. „Nem. Cseresznyézünk. Többé. Egy. Tálból.” Fenyegető szimbólum, nemdebár.

MÁTYÁS: Egy uralkodónak értenie kell a szimbólumok hatalmát. Értenie és használnia. Ti tanítottatok erre a bácsikáddal.

JANUS: Ó, a bácsikám. Hogy van szégyény?

MÁTYÁS: Esztergomban pihen. Az egri püspök vendégszeretetét élvezi.

JANUS: Életfogytiglan, gondolom.

MÁTYÁS: Ki tehetne érte szemrehányást? Idegen hadakat hívott be a királya ellen. Amikor aztán békejobbot nyújtottam neki, megszegte a megállapodásunkat. Örüljön, hogy ennyivel megúsza.

JANUS: Tekintettel a régi érdemeire?

MÁTYÁS: Tekintettel a régi érdemeire.

JANUS: A hála és a nagylelkűség nemes erények, hiszen a szív legfennköltebb indulatából fakadnak. Egy uralkodó viszont aligha engedheti meg magának a luxust, hogy tetteiben a szíve diktátumát kövesse.

MÁTYÁS: Ez esetben a szív diktátuma és az észszerűség kívánalma kéz a kézben járt. Öreg barátom békében és biztonságban él, valamint magunk is békében és biztonságban vagyunk felőle.

JANUS: Öreg barátod? Vitéz János egyszerre csak az öreg barátod lett?

MÁTYÁS: Jó, mondhatom másképp is. Vitéz János egy kivénhedt, hamis kutya, aki képes belemarni a gazdája kezébe.

JANUS: És akit mégsem ütsz agyon, hanem inkább láncra verve tartod.

MÁTYÁS: És hagyom, hogy elsőrangú pecsenyecsontokon rágódjon. Egyszer volt Budán kutyavásár.

JANUS: Ha te mondod.

MÁTYÁS: Tudod, szomorú dolog ez. Az olyan barátsággal, amely nem lelki nagyságból és nemességből ered, hanem úgy vásárolod, nem rendelkezhetsz, s amikor szükséged lenne rá, nem tudsz élni vele.

JANUS: És a mi barátságunkat hova sorolnád?

MÁTYÁS: A miénket? Nézzük csak. Adott egy csodagyerek, ragyogó szellem, tündöklő, akár a nap. Ferrarában, Guarino mester körében a csodájára járnak, ő pedig hamar befogja a száját mindazoknak, akik a hegyen túlról érkezett bárbar tuskónak hiszik, és azzal gúnyolják, hogy medvetejen nevelkedett. Aztán ez a csodagyerek jogvégzett férfiúvá serdül, és miután hazatér, azonnal a legfőbb méltóságok közé emelkedik. Páratlan tudásával híven szolgálja ifjú királyát, és elnyeri az egyik legvirágzóbb püspökség székét. Majd ahogy telik-múlik az idő, ez a kiváló férfiú idővel egyre mogorvább és egyre keserűbb emberré válik, és egy napon lázadást szít a bácsikájával és néhány rövidlátó főúrral karöltve. Miután pedig a király ezt a nevenséges kísérletet csírájában elfojtja, méghozzá egyetlen kardcsapás nélkül, ez a ragyogó elme futásnak ered.

Én pedig, hogy a látszatot megőrizzem, csapatokat küldök utána, természetesen északnak, mintha komplett idióta volnék, miközben tudván tudom, hogy ez a ragyogó elme nyilván az imádott Itáliája felé igyekszik. Most pedig itt vagyok, itt ülök veled szemben. Szerinted melyik csoportba sorolnád tehát?

Janus befejezi az evést, eltolja maga elől a tálat.

JANUS: Rendben. Halljuk az ajánlatot.

MÁTYÁS: Elnézést?

JANUS: Az ajánlatodat. Amiért idejöttél, és amiért megvártalak.

MÁTYÁS: Ó, mintha egy icipici sértettséget hallanék kicsengen a hangodból, tesó. Ha lecsapatnám a fejedet, senki sem szólhatna egy árva szót sem – én meg erre föl itt kvaterkázok veled, te jó ég, Medvevárban! És még te vagy megsértődve rám, miközben arról győzködlek, hogy a kettőnk barátsága nem pénzen vásárolt viszony?

JANUS: Hanem lelki nagyságból és nemességből fakad, nyilván. Azt mondd, baráti jobbot nyújtasz felém. Csak az nem világos, hogy mit kínálsz ebben a baráti jobban.

MÁTYÁS: Mintha nem igazán bíznál bennem. Vagy rosszul látom?

JANUS: Vannak kérdések, amelyeket igaz barátok nem tesznek föl egymásnak.

MÁTYÁS: Költői kérdés volt. Művészkém. De ha már a bizalomnál tartunk: elmondanád végre, hogy mi volt ez az egész? Miért kellett behülyítened a fél udvart meg a bácsikádat?

JANUS: A bácsikámat nem nagyon kellett hülyítenem. Ő kellőképpen megszedült már akkor, amikor mindenki szeme láttára felképelted.

MÁTYÁS: Ó, az uralkodó elvetette a sulykot? Kitért belőle a móc Hunyadi-vér? Ugyan már. A te bácsikád nem sok választást hagyott nekem. Miután a szemembe vágta, hogy a nemes urak nem hajlandók pénzt adni a csehországi háborúra, azt hitte, hogy én majd mosolyogva rábólintok? Hát mit képzel ez a vén hülye? Lefogathattam volna. A fejét vehettem volna. De célszerűbb volt olyan választ adnom, ami egy kicsit kizökkenti a jó urakat abból a bepállott, idióta önhittségükből. Beleértve téged is, tesó.

JANUS: Engem, az önhittségemből? Ez aranyos. Mintha nem épp te lennél az, aki kezdettől fogva mindig csakis a saját feje után ment. Aki csak azt hallja meg, amit hallani akar. Aki adókat vet ki az országgyűlés megkerülésével, aki törvénytelen rendeleteket bocsát ki, aki szemrebbenés nélkül figyelmen kívül hagyja az alkotmányos jogokat. Akit felháborít – nem is: akit egyenesen megdöbönt, ha bárki ellentmond neki.

MÁTYÁS: Uralkodom. Helló! Én vagyok a király. Nem tűnt fel?

JANUS: Meghallgathattad volna az érveinket.

MÁTYÁS: Mire gondolsz? Hogy töröljem el az egyházi adókat? Nagyon-nagyon eredeti ötlet. Vagy hogy vonuljak hadba a török ellen, mert a te birtokaid véletlenül pont délen fekszenek? Hagyjuk már. Tudod, sokat gondolkodtam én ezen a ti lázadásotokon, és azt hiszem, rájöttem valamire.

JANUS: Igen? És mi volna az?

MÁTYÁS: Hogy az uralkodóra nézve nem a hülye tanácsadó az igazán veszélyes. Hanem a sértődött tanácsadó.

JANUS: Ez volnék én, gondolom.

MÁTYÁS: Az uralkodót sokan úgy képze-lik el, mint az erő és a hatalom forrását. Ez bizonyos szempontból persze igaz is. Én mégis inkább azt mondanám, hogy az uralkodó a vándormutatványosokhoz hasonlatos, akikkel a piactéren meg a nagy ünnepélyek alkalmával találkozik az ember. Azokhoz, akik képesek egyensúlyt teremteni a legkülönfélébb erők között. Csakhogy ezek az erők az ő számára végzetesnek bizonyulhatnak, merthogy soha nem jutnak nyugvópontra. Minden folytonos mozgásban van. Ezért hát az uralkodónak pontosan tudnia kell, hogy honnan mire számíthat.

JANUS: Híven szolgáltalak, attól a perctől kezdve, hogy Pannónia földjére tettem a lábam.

MÁTYÁS: Nem tagadom. Híven szolgáltál – egy bizonyos pontig.

JANUS: Amíg el nem távolítottál magad mellől.

MÁTYÁS: Ahogy mondod. És úgy tűnik, ezzel alaposan fel is piszkáltalak.

JANUS: Ez volt a valódi arculcsapás.

MÁTYÁS: *(nevet)* Ember! A bácsikádat felpofoztam, ezzel a két kezemmel. Én inkább ezt nevezném valódinak. Amit tőlem kaptál, az egy seggberúgás volt. Ragaszkodjunk már a szavak jelentéséhez, amíg ez lehetséges.

JANUS: A szavak világa inkább az én birodalmam. Vagy talán innen is számítani akarsz?

MÁTYÁS: Zsonglőrködsz a szavakkal, művészkém. Mégpedig anélkül, hogy tisztában volnál az erejűkkel. De tudod, mit? Ne kerüljessük a *forró kását*. Az ajánlatomat akartad hallani. Nos, az ajánlatom ugyanaz, mint amit a többi pártütőnek tettem.

JANUS: Vagyis?

MÁTYÁS: Vagyis visszatérhetsz. *(csend)* Nem is szólsz semmit?

JANUS: Visszatérhetek, de...?

MÁTYÁS: Semmi de. Visszatérhetsz az udvarba. Tudom jól, hogy még egyszer nem fogsz ellenem fordulni. Még most sem mondasz semmit?

JANUS: Szóhoz sem jutok, uram.

MÁTYÁS: Remek. És ha most megbocsátasz... A többit majd Osvát úrral és János úrral együtt megbeszéljük.

Mátyás el. Janus elővesz egy üveg konyakot, tölt magának, diadalmasan mosolyog.

JANUS: Decima! Hol vagy már? Decima!

DECIMA: *(be)* Igenis, uram.

JANUS: Készüljetek. Hamarosan útra kelünk.

DECIMA: Igenis, uram!

JANUS: Decima!

DECIMA: Igen, uram?

JANUS: Hozz valami rendes ebédet. És bort is.

DECIMA: Igenis, uram!

14.

Zene indul – végig szól a jelenet alatt. Decima, Nona, Castor, Pollux, Mercurius, Mátyás, katonai kísérettel, valamint zsoldosok és konyhalányok. Phoebus fenn, a szekeren. Sürgés-forgás a csomagokkal, útra készülődés, izgatott csevegés, vidámság.

PHOEBUS:

Micsoda szín! Micsoda kép!
Sürög-forog a fürge nép!

DECIMA: Igyekeztek, mocsári tulkok!
Gyerünk, gyerünk, mozgás!

CASTOR: *(Nonához)* Cicanyelvű kismadár, hát nem leszel szomorú, hogy itthagynak a vitéz urak?

NONA: Már miért lennék én szomorú? A vitéz urak jönnek-mennek. Szomorkodjanak ők, hogy itt kell hagyniuk engem meg a Medvevárat!

POLLUX: *(odébb tolja Castort)* Ilyen vitéz úr, mint én, aligha teszi be egyhamar a lábát ebbe a bagolyfészekbe!

NONA: Mint te? Ó, nézzük csak... Egy két lábon járó, hatalmas pókhas... Fölötte semmi. Alatta? Semmi! Igazad van, vitéz uram, ilyen teremtés tényleg ritka vendég mifelénk!

POLLUX: *(Castorhoz)* Ne röhögj, te öszvér! Tessék, a csomagod.

MERCURIUS: *(Phoebushoz)* Ezek a legszebb pillanatok, ugye, pajtás? Amikor

az útra készülődik az ember, de még nem tette rá a lábát. Mocarog a szív, bizsereg a tappancs!

PHOEBUS:

Most Medvevár, akár egy hangyaboly: nyüzsögnek, ím, az útra készülők. Hangyák nyüzsögnek így eső előtt. Nincs ebben semmi új, ezt látom én, amerre járok: innen arra tart a kerge nép, vagy onnan erre épp... Hol itt, hol ott – tudhatná holott: mindig a Másutt tűnik csábitónak.

MERCURIUS: Jaj, te ünneprontó! Új kezdet, új remény.

PHOEBUS:

Tavasza nyár, nyárra ősz, őszre tél...

KÓRUS:

Hát útra kelsz megint
Az ígéret szerint
A tágas ég alatt
A táj egy tiszta lap
Tiéd lehet
Szalad veled –
Vigyed!

A Múzsá be.

DECIMA: Asszonyom, asszonyom!

MÚZSA: Mi történik itt, Decima?

DECIMA: Pakolunk, csomagolunk. Janus úr kiadta a parancsot.

MÚZSA: Na végre. Hát ez pompás hír. Nona, gyere.

NONA: Igenis, asszonyom.

A Múzsá és Nona el.

KÓRUS:

Most útra kelsz megint
Örökre búcsut int
A régi életed
Indulj hát, ég veled
Jól is van ez
Mehetsz, mehetsz –
Eredj!

MERCURIUS: (*csuhában*) Felséges úr, a nagyterem az audienciára készen áll.

MÁTYÁS: Remek. Hívjátok hát össze az urakat.

MERCURIUS: Felség, ha szabad még egy szóra...

MÁTYÁS: Mit akarsz?

MERCURIUS: Janus úr, ha jól tudom, visszatér Budára...

MÁTYÁS: Visszatér, bizonyos feltételek mellett.

MERCURIUS: Igen. Szóval a könyvtárát hová szállítsuk?

MÁTYÁS: Hogyhogy hová?

MERCURIUS: Úgy értem, a kötetek, amiket a pécsi rezidencián tartott...

MÁTYÁS: Janus úr minden ingósága Budára jön. Egyéb kérdés?

MERCURIUS: Köszönöm, felség.

KÓRUS:

A jó idő beállt
Most útra kelsz tehát
Üres, konok szived
A poggyászkod – vigyed

Könnyű teher
Hát útra fel –
Indulni kell!

15.

Thuz Osvát, Thuz János, Janus.

THUZ OSVÁT:
Indulni kell –
Eridjetek
Menjetekek má'!

THUZ JÁNOS:
Kalandra fel!
Indulni kell –
Menjetekek, pá'!

THUZ OSVÁT:
Búcsúzzatok
És húzzatok
Ne küldjetekek
Képeslapot –

THUZ JÁNOS:
Küldhetekek is
Mit bánom én –
Mindegy, mit írsz...

MINDKETTEN:
De most gyerünk
Csipkekek magad –
Sípirc, sípirc!

JANUS: Uraim! Jó urak!

THUZ OSVÁT: Ó, hát máris távozol tőlünk, Janus úr?

THUZ JÁNOS: Máris indulsz, máris útnak eredsz?

JANUS: Osvát úr, János úr... Örökké hálás szívvel gondolok majd Medvevárra és a védelmező vendégszeretetre, amelyben

itt részem lehetett. Köszönöm nektek, barátaim.

THUZ OSVÁT: Ahogy hallottuk...

THUZ JÁNOS: Ha jól értesültünk...

THUZ OSVÁT: Mintha azt csiripelnék a verebek, hogy mégsem Itáliába tartasz...

THUZ JÁNOS: Hanem egyenest Budának...

THUZ OSVÁT: Igaz ez, mondd? Megenyhült hát jó uralkodónk szíve?

THUZ JÁNOS: Jó urunk-királyunk, Mátyás kegyes orcája rád mosolygott?

JANUS: Rám és mindannyiunkra, barátaim. Minden elrendeződött, és új lapot nyitottunk. A nyilvános audiencia pedig már csak formalitás.

THUZ OSVÁT: Elfeledjük a régi sérelmeket!

THUZ JÁNOS: Szőnyeg alá söpörjük!

THUZ OSVÁT: Mint kutya a csontot!

THUZ JÁNOS: Mint kacska a nokedlit!

JANUS: A recept egyszerű, jó urak. Roppant egyszerű. Egy csipetnyi őszinteség a megbánásban, ugyanakkor tartást is mutatni! Éreztetnünk kell az uralkodóval, hogy nemes ellenfél előtt tesszük le a fegyvert. És hogy mindannyian úgy cselekszünk, ahogy azt jól megfontolt, közös érdekünk diktálja.

THUZ OSVÁT: Igenigen! A közös érdek!

THUZ JÁNOS: Az önérdeke a mi érdekünk!

JANUS: Barátaim! Ha már Medvevár... Az öreg Plinius írja a medvéről, hogy a kicsinye kezdetben csak fehér, formátlan húscsomó – akkorka, akár egy egér, se szeme, se szőre. Aztán az anyamedve nyalogatni kezdi, és ilyen módon lassacskán formát ad ennek a húscsomónak. Nos, úgy érzem, hogy valami ilyesféle történt velünk itt, Medvevárban is. Mialatt Mátyás haragja kitombolta magát, mi nem voltunk senkik és semmik.

THUZ OSVÁT: Kisegerek voltunk, icipici vakegérkék.

THUZ JÁNOS: Husimusik, klopfolásra várva.

THUZ OSVÁT: Abszolút formán kívül.

THUZ JÁNOS: Akár egy zacskó legó.

JANUS: Nem voltunk senkik és semmik, mindent elveszítettünk. Ám most végre ismét előjöhettünk a napvilágra. Mátyásnak szüksége van ránk, és ő is jól tudja ezt. Mostantól újra önmagunk lehetünk.

THUZ OSVÁT: Jó urunk, Hunyadi Mátyás...

THUZ JÁNOS: A jó Mátyás király bölcsesége és kegyelme...

THUZ OSVÁT: Megbocsát és visszahelyez jogainkba!

THUZ JÁNOS: Megbocsát és önmagunkká nyaldos!

JANUS: Osvát úr, János úr... Akkor hát az audiencián. És ne feledkezzetek

meg arról, amit tanácsoltam. Egy csipetnyi őszinteség, de tartást is mutatni!

Thuz Osvát és Thuz János el.

16.

Janus, a Múzsza és Nona a bőrönddel.

MÚZSA: Remek végszó volt, gratulálok. Az én ízlésemnek egy kicsit talán direkt, de így legalább ők is megértették.

JANUS: Úrnőm, te itt? Máris útra készen?

MÚZSA: Már jó ideje útra kész vagyok. Habár ezt tudod jól. Na, ki vele. Mi ez az egész ezzel az audienciával?

JANUS: Ó. Ezek szerint te még nem hallottad. Budára megyünk. Mátyás békejobbot nyújtott mindenkinek.

NONA: Basszus... Akkor a meleg ruhákat is összecsomagoljam, asszonyom?

MÚZSA: Mindent úgy hagysz, ahogy van. Janus, azt hiszem, magyarázattal tartozol.

JANUS: Megoldódott a helyzet, úrnőm. Az uralkodónak továbbra is szüksége van rám.

MÚZSA: Szüksége van rád? Azok után, hogy felkelést szítottál ellene? Hogy idegen hadakat hívtál az országba?

JANUS: Igen, mindezek után is. Mátyás nagy uralkodó. Képes összefüggésekben gondolkodni. Tudja, hogy kitől mire számíthat – és azt is tudja, hogy ki az, akit nem helyettesíthet mással.

MÚZSA: Na, álljunk meg egy kicsit. Lehet, hogy Mátyás nagy uralkodó, és képes összefüggésekben gondolkodni, én meg csak egy egyszerű istennő vagyok Olympos-alsóról, de attól tartok, valahogy nem teljesen látom át ezeket az összefüggéseket. Segíts nekem, kérlek. Ezek szerint Hunyadi Mátyás volt olyan szíves, és formára nyalogatott, te pedig most előcammogsz Medvevárból, mint egy ma született, pizén pisze kolyökmackó, és meg sem állsz a király udvaráig? Ott pedig majd felveszed a hivatalod, és folytatod az egészszet, ahol abbahagytad?

JANUS: Nagyjából igen. A helyzet konszolidálódott, és végső soron az uralkodó is engedett egy sor kérdésben. Úrnőm, sikerült mindent megmenteni!

A Múzsza hallgat, Phoebus bekukucskál az ablakon.

NONA: Újra kisütött a nap...

A Múzsza odalép és behúzza a függönyt.

JANUS: Tudom, arra számítottál, hogy visszatérünk Itáliába. De a helyzet időközben megváltozott.

MÚZSA: Én nem látom be, mitől változott volna meg.

JANUS: Mátyás fölismerete, hogy nem dobhat el magától, mert azzal túl sokat veszítene. Pontosan tisztában van veled, hogy amit én tudok, azt nem tudja rajtam kívül senki más. Rádadásul ha még nekem is megbocsát, azzal a saját hatalmát demonstrálja a külhoni uralkodóházak felé. Én leszek a konszolidáció arca...

A Múzsza hallgat.

MERCURIUS: *(be, csuhában)* Janus úr, a könyveket ládába raktuk.

JANUS: Köszönöm. Nagyszerű.

MERCURIUS: A király poggyászához csatoltuk őket.

JANUS: Hogyhogy a király poggyászához?

MERCURIUS: Mátyás utasítása volt.

MÚZSA: Hol is tartottunk? Ja, igen. Mátyás a saját hatalmát demonstrálja.

JANUS: Ez valami félreértés lesz. Beszélni fogok veled.

MÚZSA: Ó, ebben nem kételkedem. Janus Pannonius, te a kétarcú isten nevét viseled. És kezdem érteni, hogy miért. Nem szeretsz sokat bíbelődni a hátraarcokkal.

NONA: Fú, jó keményen tolja. Nem szívesen volnák a Janus úr helyében.

MERCURIUS: Ez a veszély téged nem is fenyeget, gyermekem.

JANUS: Úrnőm, de hát itt szó sincs hátraarcról. Mindent újrakezdhetünk!

MÚZSA: Mire gondolsz pontosan? Ismét dicsérő énekeket zengesz Mátyás tetteiről? Mellette pedig újrakezded az Ovidius-karaokit, hogy micsoda szörnyűséges száműzetésben élsz ezen a barbár, jeges tájon?

JANUS: Ovidius nagy műveket hozott létre a száműzetésben. Ezt te is tudod, úrnőm, hiszen ott voltál mellette.

MÚZSA: És a végén kínjában már a géták

nyelvén kezdett verset írni. Akkor lett elegendő az egészségből. Azért a nonszensznek is van határa. Vagy te is azon gondolkodsz, hogy *magyarul* verselgetnél? A budavári Petrarca. Gyönyörű lenne, mondhatom.

MERCURIUS: Hehehe... Vagy a mecseki Dante. Ott a pont.

NONA: Jaja. Ez most talált.

JANUS: Jól tudod, hogy ez eszem ágában sincs. Nem értem, miért vagy velem ilyen ellenséges. Az volt a küldetésem, hogy elhozzam a művészeteket Pannónia földjére.

MÚZSA: És én el is jöttem veled. Elhoztam minden arcomat. Mind a kilencet. Ez sem volt elég. Be kell látnod, hogy nem sikerült második Itáliát teremtened Pannóniából. De az első Itália, az igazi még mindig vár rád.

JANUS: Nekem dolgom van itt. Veled együtt. Én ezt a tervet sosem adtam föl, és a jelenlegi helyzet még kedvezőbb körülményeket teremt, hogy...

MÚZSA: Hagyjuk ezt. Ha az ország legbefolyásosabb uraként, diplomataként, a kancellária titkos tótumfaktumaként nem jutottál ötről a hatra, akkor most ugyan mi változna?

JANUS: Úrnőm, meglátod, minden megváltozik. Mostantól fogva sokkal tágabbá válik a mozgásterem.

MÚZSA: Kérlek. Kérlek, Janus! Némi tartás és egy csipetnyi őszinteség. Legalább tartsd magad a saját receptedhez.

JANUS: Nem értem, hogy miért haragszol, úrnőm.

MÚZSA: Én nem haragszom. Csak úgy látom, hogy valóban nem értesz semmit. Neked két otthonod van, és egyikről sem vagy hajlandó lemondani. Ott röpködsz az uralkodó fénykörében, mint valami megbolondult éjjeli lepke. Én viszont nem szívesen osztozom a követőimen.

JANUS: Én nálad vagyok otthon, Árkádiában. És azon vagyok, hogy kiterjesszem a birodalmad határait. A többi nem fontos. A többi csak játék.

MÚZSA: Te sehol nem vagy otthon, Janus Pannonius. Egyfolytában rohagálsz a hidegből a melegbe, a jégből a parázssba, és vissza. Nem, ez nem játék. És tudod... Emlékezz rá, hogy az a te imádozott Ovidiusod miképp fejezte be az *Átváltozásokat*: Julius Caesarral, amint az égbe száll és megistenül. Elkezd az aranykorral meg a gigászok korával, és a végén ezzel a törtető majommal bírja befejezni. A legszebb épületet is elcsúfítja, ha bohócsipkát nyomnak a tetejébe. Ezt soha ne feledd el.

17.

Mercurius és Nona.

MERCURIUS: Törtető majom? Ez azért enyhe túlzás. Kicsi nővérkém, nem vagy te sznob egy icipicit? Caesar ért annyit a maga területén, mint bármelyik a te nagyszerű kőfaragóid meg ballet-táncosaid közül.

NONA: Mi lesz most? Szakítanak, és soha nem látják többé viszont egymást? De durva...

MERCURIUS: Persze, az, hogy Caesar az égbe szállt és csillaggá változott, az

nettó hülyeség. De hát kinek a hülyesége? Egy idióta udvaroncé...

NONA: Caesar csillaggá változott? Az nem a Callisto meg az Arcas volt inkább?

MERCURIUS: Te miről beszélsz?

NONA: Amikor a nő medvévé változott. A fia meg le akarta vadászni. A nő meg hiába mondta volna neki, hogy nehogy már lelője, mert nem bírt beszélni, mert csak brummogni bírt.

MERCURIUS: Brummogni.

NONA: Ja. Aztán a hatalmas Jupiter csillaggá változtatta őket, hogy nehogy már a gyerek lekasabolja itt neki a saját anyját.

MERCURIUS: Aha. Hát majd megkérdem erről a hatalmas Jupitert, ha legközelebb összefutok vele.

NONA: Tudod, ezt az egészet az úrnő mesélte nekem. És én sokat gondolkodtam rajta, hogy mennyire szar lehetett már. *Hogy keze meggörbüül, horgas nagy karmai nőnek, kis pici szája széles medvepofává nyílik*, na, az már önmagában szívás. De nem ez a legrosszabb benne szerintem.

MERCURIUS: Nem? Hát mi szerinted a legrosszabb benne?

NONA: Hogy amikor beszélni akar, hogy akkor nem tud szólni egy szót se. Az a legrosszabb. Hogy amikor azt mondaná, hogy helló, én vagyok az, akkor csak morogni meg hörögni bír, és avval ijeszti el a másikat. Azt, akit a legjobban szeretne megszólítani. Na, ez a szívás, nem?

MERCURIUS: De igen. Jól látod, gyermekem. Ez az igazi szívás.

18.

Zsúfolt helyiség. Szúrt fények, sötét kárpitok, bútorok és szobrok mindenütt. Fogaskerekek, kisonat, lombikok, kalitkák, akvárium. Faliórák és barométerek. Laterna magicák és preparátumok. Bábszínház. Enyhe visszhang, halk ambient háttérzaj. Mindez persze csak javaslat: a jelenet terét a mindenkori színre vivő rendezze be a saját belátása szerint. Mindenféle kis daimónok sűrögnek-forognak. Mercurius (a saját öltözékében) és a Múzsza be.

MÚZSA: Hová viszel, Mercurius?

MERCURIUS: Csak ide, darling. Ide, a szomszédba.

MÚZSA: Ez nem az én stílusom. Én nem szoktam belépni a fejükbe.

MERCURIUS: Persze, hogy nem szoktál. A költők fejében nem szívesen mászkál az ember. Folyton attól kell rettegnie, hogy még a végén kárt tesz valamiben. Olyan, mint egy csilivili budoár, csupa tükörjáték, meg apró műtyürcék mindenütt. De ez itt Hunyadi Mátyás feje. Itt minden igazi.

MÚZSA: Gondolod?

MERCURIUS: Vagy legalábbis valami igazira vonatkozik. Nem? Amit Mátyás tesz, annak mindig van következménye. Konkrét, kőkemény. Ezek a te humanistáid, ez a neolatin bagázs... Primadonnák egytől egyig. Papíremberké papírkarddal.

MÚZSA: Engem a papírkardjuk csöppet sem érdekel. Mint ahogy az igazi kardok sem. Ők a saját nevük halhatatlanságán dolgoznak, és egyedül ez az, ami fontos.

MERCURIUS: Egyfolytában azon versen-
genek, hogy kinek a hírneve lesz a
dicsőbb, hogy melyikük alkot ércnél
maradandóbb művet. Rendben, lelkük
rajta. Csak hát azt hiszik, hogy ezzel
máris mindent tudnak. És amikor ide-
gen terepre tévednek, ott ez a kivagyiság
mit sem ér. A nagyok játékaiban
más szabályok uralkodnak. Nagyjából
az a különbség, mint a diszkoszvetés
meg a sakk között. Nézd már!

*Mercurius odébb hessenti a daimónokat, és
mezlők egy hatalmas kalitkát, az nyikorog-
va himbálózni kezd. A kalitka mélyén meg-
mozdul egy Janus-alak – Janus-báb vagy
Janus-gép –, és recsegő, földalatti hangon
szavalni kezd.*

JANUS:
A fekete nap
Elvitte
A testtel együtt
A nevet
A fekete nap –
Nyomorultak
Így gyűjtünk halomba
Kincseket magunknak
Nyomorultak
Sötét nap
Fekete nap

MERCURIUS: Vicces, nem? Amíg mozga-
tod a ketrecét, addig variálja.

MÚZSA: Hagyd ezt abba.

MERCURIUS: Ha Mátyás félre akar állítani
valakit, akkor az félre lesz állítva. De
úgy rendesen. Nézd csak! Vitéz János.
(*felemel egy marionettet, bábozni kezd vele*)

Ó, Mr. Punch! Hú, de mérges! Mérges,
de már nem veszélyes. Már nem harap
– brrrr!

MÚZSA: (*eltolja maga elől a bábút*) Janust
nem állította félre. Egyelőre.

MERCURIUS: Csak éppen Janus állított
félre téged. A hiúsága – nem is ez a jó
kifejezés: a befolyásvágya, igen, a mér-
téktelen befolyásvágya elnyomta ben-
ne a csillogó szemű múzsafit.

MÚZSA: Te még mindig nem értesz sem-
mit. Én ismerem őt, és így is vettem
pártfogásba, a gyengéivel együtt. Nem
ő volt kevés hozzám.

MERCURIUS: Hanem te őhozzá. (*megmoz-
dítja a kalitkát*)

JANUS:
Nyomorultak!
Így gyűjtünk halomba
Kincseket magunknak...

MÚZSA: Kérlek szépen, ne csináld ezt.

MERCURIUS: Zavar? Jaj, bocsánat.

MÚZSA: Stréber fiú vagy te, Mercurius.
Mindent bevetsz, csak hogy hazavi-
gyél. Nem?

MERCURIUS: Kicsi nővér... Hát nem is-
mersz engem, még ennyi idő után
sem? Dehogy akarlak én hazavinni.
Sokkal jobb ötletem van annál. Ahogy
neked dalnokok kellene, úgy nekem
kalandorok – és kalandornők.

MÚZSA: Kalandornők. Hát ez nagyon cu-
ki. Lopni hoztál ide, vagy mi? Haza-
visszük a sajrét Hunyadi Mátyás fejé-
ből? Most mit nézel így?

MERCURIUS: Gondolkodom rajtad, kicsi nővér.

MÚZSA: Jaj, ne. Kérlek, kímélj meg ettől.

MERCURIUS: Csökönnyös vagy. Csökönnyös és büszke. Annyira fontosnak tartod azt, amit a pártfogoltjaid csinálnak. Mindig csak az a hülye örökkévalóság. Az az érzésem, hogy néha nem ártana, ha te is többet forognál tolvajok és kereskedők között.

Nona és Decima, látomászerűen, a jelenet teréhez illeszkedve. Nona fonalat tart a két kezével, Decima gombolyítja.

NONA: És akkor most minden jóra fordul.

DECIMA: Hát ja.

NONA: Janus úr és az úrnő visszatérnek Budára.

DECIMA: Ja.

NONA: *Peace, love, freedom, happiness.*

DECIMA: *Peace.* Leginkább csak *peace.*

NONA: Hát mert csak olyan furcsa nekem, hogy az úrnő szomorú. Szomorú meg tiszta ideg egyszerre.

DECIMA: Ne féltsd te őt. Olyan, mint a macska. Mindig a talpára esik.

NONA: Hehe. Meg kilenc élete van, nem igaz?

DECIMA: A macskának kilenc élete van, de a kilencedik is véget ér egyszer. Az úrnő viszont mind a kilenc életében halhatatlan. Ez azért elég nagy különbség.

MERCURIUS: Olyan vagy, mint a macska.

MÚZSA: Tényleg? Folyton nyávogok?

MERCURIUS: A helyhez ragaszkodsz. Azt hiszed, hogy egy-egy embert kísérsz, de valójában a helyre vigyázol, amit kialakított a fejében. Lehet, hogy nem lépsz be oda, de őrzöd a kapuját. És hűséges is csak ehhez vagy: a helyhez, és nem a személyhez.

A daimónok lökni kezdik egymásnak a kálitkát. Janus nyugtalanná válik. Innentől a jelenet végéig nyöszörög és kántál.

JANUS:

A fekete nap
Elviszi a testet
És a testtel együtt
A nevet is
Viszi magával –
Fekete nap –
Nyomorultak – *(stb.)*

MÚZSA: Szóval? Ha nem akarsz hazavinni, akkor hát mit javasolsz?

MERCURIUS: Ezt itt. Terjeszd ki a birodalmadat.

MÚZSA: Te meg vagy húzatva. Erre a kócerájra? Ugyan miért?

MERCURIUS: Mátyás azt hiszi, hogy Janusra van szüksége. Részben persze trófeaként. A nagy uralkodó, aki kezessé teszi az ellene acsarkodókat... Fogalma sincs róla, hogy igazából te kellesz neki.

NONA: Azért én néha kíváncsi volnék, hogy mi járhat Mátyás király fejében.

DECIMA: Kisbogaram, akik sokat töprengenek ezen, azok könnyen elveszítetik a sajátjukat.

NONA: De azért igazságos, ugye? Mátyás király igazságos.

DECIMA: Hát persze. Csak tudod, ha egy uralkodót „igazságosnak” neveznek, arra érdemes odafigyelni. És vigyázni vele. Amiképp a „hős” nevet az a király érdemli ki, aki jól forgatja a kardot, úgy az „igazságosat” az, aki az igazsággal bánik ügyesen.

MÚZSA: Azt mondd, én kellek Hunyadi Mátyásnak. Lehet, hogy így van. De akkor inkább már azt mondd meg, hogy nekem ugyan miért kellene Hunyadi Mátyás?

MERCURIUS: Neked Buda kell. Az új Árkádia. Mátyásnak előbb-utóbb Itáliából fognak feleséget hozni: már foly-
nak a tapogatózó tárgyalások a nápolyi király lánya körül. És ha megérkezik, hozza magával a háza népét is. Aztán örökösöket fog szülni, és Mátyás egy hatalmas dinasztíának veti meg az alapjait. A Hunyadi-ház hosszú évszázadokra virágba borítja ezt a tájat, és nem csupán a vas és a vér erejével. Szükség lesz hozzá a te segítségedre is! Kicsi nővér, itt a perc, hogy véghezvigyed azt, ami Janusszal nem sikerült: elhozhatod a borongós északra a vakító latin napfényt!

19.

Phoebus az arany szekéren.

PHOEBUS: A végtelen világ nem hord magában előbbvaló dolgot, mint a nap. A nap Jupiter szeme, a világ értelme, a fény kútfeje. Csillagok ura, a forgó egek kimérője. Élők éltetője, születők csíráztatója, földnek és víznek termékeny hitvese. Végzetek irányítója, leg-

főbb isten s minden isten együtt! Akár Attysnak nevezze a fríg, Adonisnak a föníciai, Mithrasként imádja a perzsa, Serapisként tisztelje Pharos, vagy hívja őt Pannak Thegea és Memphis Osiris-ként sirassa!

Castor és Pollux, kezében egy véres kisbal-tával.

POLLUX: Ezt nem hiszem el. Basszus. Hová ment?

CASTOR: Erre szaladt. Hú, ez nagyon durva.

POLLUX: Én ilyent még nem láttam. Lecsapom a fejit, erre fogja magát, aszt elszalad.

CASTOR: Biztos, hogy rendesen levágtad?

POLLUX: Há' mer hülye vagyok? Hogyne vágtam volna már le.

CASTOR: Én ezt nem értem. Honnan az erő, hogy így szaladjon, amikor pedig elpusztult, és honnan a tehetetlenség, amikor pedig megy?

POLLUX: Mit tudom én. Gyere, keressük meg.

CASTOR: Vajon egy része halott, egy része pedig túlélő? Létezik valami közbülső tartomány az élet és a végleges halál közt?

POLLUX: Mi van?

CASTOR: Ahogy az éjszaka és a nappal határát se nevezzük világosságnak vagy sötétségnek, hanem bizonytalan és vegyes nevet hord...

POLLUX: Nézd, okos fiú, azt a nyomorult könyvet cseréltük el ezért a tyúkért. Lecsaptam a fejét normálisan, mint ahogy a tiédet meg az enyémet fogják lecsapni, amikor rájönnek, hogy megdézsmáltuk a könyvesládát. Oké, lehet, hogy mink is tovább fogunk szaladgálni, miután a fejünket karóra tűzték – remek móka lesz. De legyen elég a mai napnak a maga baja. Én most egyelőre rohadtul nem szeretném, ha valaki más szedné össze a vacsoránkat. De ha te továbbra is itt akarsz toporogni, meg tépni akarod a szádat, csak tessék, jó étvágyat a vizeskásához.

CASTOR: Várjál! Várjál csak.

POLLUX: Na, mi az?

CASTOR: Tudod, eszembe jutott valami. Nagyon ijesztő ez az egész. Emlékszel, mit írt a nagy Homerus? Emlékszel, amikor Ulysses társai levágták a Napisten marháját?

PHOEBUS:
Emlékszem én. Nem volt okos dolog. Elismerem, fölment a pumpa bennem. Kis híja volt, hogy fel nem mondtam
[akkor.

Aszontam Juppiternek, rendbe' van:
E sok pimaszt ha meg nem bünteted,
Én nem világítok tovább neked.
Pofátlanok! Mindennek van határa.
Meg is kapták a leckét nemsokára.

CASTOR: És aztán bőgni kezdtek a tűz fölött a húsdarabok, meg izegni-mozogni a nyárson. És akkor rettegés költözött a hajósok szívébe. És alig-hogy ismét útnak eredtek, hatalmas vihar támadt, és Jupiter mennyköve lesújtott rájuk!

POLLUX: Most mit akarsz ezzel?

CASTOR: Hát nem érted? Ezt a madarat az ebül szerzett könyvön vásároltuk! És levágtad, és feléledt, mint Phoebus nevezetes madara, a fónix, akinek a por a bölcsője, a halála hívja újra életre, és végső napja egyben a születése napja is...

POLLUX: Azt mondd, hogy levágtuk a Napisten madarát?

CASTOR: Azt mondom, hogy mi van, ha ez is valami égi jel? Valami baljós figyelmeztetés?

POLLUX: Figyelmeztetés... És ugyan mire figyelmeztet?

CASTOR: Hogy mi is ott járunk abban a bizonytalan sávban, a nappal és az éjszaka között. A tartományban, amely vegyes nevet hord. Ha csöndben fülsz, hallhatod, hogy a halott madár lába hogy kapirgál...

POLLUX: Jó nagy marha vagy te. Van erre normális magyarázat. Az agy elszakadt a szívtől, de a szív még nem vesztette el az elevenségét. Járt még a pumpa egy darabig, érted? Pumpálta még a vért. Mint ahogy neked az a hülye könyv pumpálja a fejedbe az ostobaságokat.

PHOEBUS:
Amikor végre elült a vihar,
És Jupiter a villámaival
Rendet csinált – nem vacakolt sokat –,
Szemügyre vettem lenn a roncsokat.
Hogyha nem látom, hát el sem hiszem:
Keringőt jártak lenn a nagy vizen,
Olyan szelíden, és olyan bután –
Nem kacagtam így azóta se tán!
Szinte szétesett ez a kis szekér.
Mégfizettek a potya bifsztékér'!

20.

Janus, egyedül.

JANUS: Itt vagyok. Elkéstem volna?

Thuz Osvát és Thuz János be.

THUZ OSVÁT: Időben! Időben! Időben vagyunk!

THUZ JÁNOS: Szép idők járnak, benne vagyunk a legszebb időben!

THUZ OSVÁT: Most kezdődik, Janus úr! Éppen most!

THUZ JÁNOS: Kezdődik, aminek kezdődnie kell!

Fanfárszó. Megjelenik egy emelvényen Mercurius mint nemesúr, fönnt Phoebus, lenn pedig Castor, Pollux, Decima, Nona, a zsoldosok és a konyhalányok.

MERCURIUS: *(olvassa)* Uralkodónk, a dicsőséges Mátyás király nevében! Köszöntjük az egybegyűlt urakat, régi híveinket. Azért jöttünk el közétek, hogy tanúságot tegyünk szívbéli jóakarunkról, és személyesen biztosíthassunk benneteket, hogy megbocsátásunk őszinte és szívből jövő. Amiképpen az ellenünk forduló urak bocsánatkérését is szívből jövő és őszinte főhajtásnak tekintjük. Nyújtunk hát békejobbot egymásnak, barátaim, a viszály és a széthúzás napjai pedig szálljanak örök időkre a feledés homályába!

Éljenzés.

NONA: Nagyon szépen beszél. A feledés homálya... Hogy bírnak ezek ilyen szépeket kitalálni?

DECIMA: Ezért vannak ők odafönnt, mi meg a konyhában, bogárkám.

MERCURIUS: Legyen hát ez a nap egy új korszak nyitánya, virradjon új hajnal e hatalmas és gazdag királyság fölött. A béke nagy műve máttól befejezettek nyilvánítatik. Urunk, Mátyás király az utolsó pártütőket is testvéri ölelésben részesíti, vétkeiket pedig őszintén megbocsátja. Emlékezzünk hát úgy erre a napra, mint egy hosszú és keserves út végére, ahol valahára mindannyian örömmel lelhetünk megnyugvást.

Éljenzés.

THUZ OSVÁT és THUZ JÁNOS: Mátyás bátyánk! Mátyás bátyánk! *(a kántálást átveszi a tömeg)*

MERCURIUS: Köszönjük, barátaink. *(csendre inti a tömeget)* Köszönjük. Ami Medvevár urait, János és Osvát urakat illeti, az uralkodó őszinte nagyrabecsülését kívánja kifejezni irányukba. Szívből jövő bűnbánatukat urunk, Mátyás király nagylelkű megbocsátással fogadja. Bizalma jeleként megerősíti őket birtokaikban, és ismét hűséges alattvalóiként tekint rájuk. János úr, Osvát úr, a király kegyelmében és megerősített barátságában részesültök.

Éljenzés. A tömegben felbukkan Mátyás a kíséretével, és átkarolja a Thuz testvérek vállát.

A TÖMEG Mátyás bátyánk! Mátyás bátyánk!

THUZ OSVÁT: Urunk, jó urunk!

THUZ JÁNOS: Urunk-királyunk, Mátyás király!

THUZ OSVÁT: Jó urunk, hűséges alattvalóid vagyunk!

THUZ JANOS: Hűséggel szolgálunk tőzön-vízen át!

Kezet csókolnak Mátyásnak.

KÓRUS

Álruhát öltött Mátyás király
Így nézett végig Árkádián
Harsogja száz torok
Nimfák és pásztorok
Mátyás, a nagy király békét kínál
Mátyás, a nagy király békét kínál

MERCURIUS: Nos, te is itt vagy hát, Pannóniai Janus. A kétarcú isten nevével választottad magadnak, és kettős arcot mutattál cselekedeteidben is. A te árulásod különösképp fájdalmas volt az uralkodó számára, hiszen egykor testvérként szerettétek egymást. Most azonban, hogy felvirradt a békekötés napja, Mátyás király a személyes csalódásán túllépve feletted is nagylelkű kegyelmet gyakorol. S hogy ezen túl soha többé ne vetüljön a fejetekre a viszály árnya, hogy ismét szeretet és egyetértés uralkodjon közöttetek, a király nagyra becsült személyedet ezentúl mindig a maga közelében akarja tudni.

JANUS: Hálás szívvel köszönöm a felséges Mátyás király jóindulatát.

MERCURIUS: Janus Pannonius, abban a megtiszteltetésben részesülsz, hogy a királyi könyvtár őrei közé léphetsz Budaváron. Hogy ezt a feladatod a legjobb odaadással legyél képes ellátni, a püspökség hivatali terheit az uralkodó által kinevezett megbízott leveszi majd a válladról. A jövőben a diplomáciai szolgálatra sem kell pazarolnod az erődet, melyet így teljes egészében arra

fordíthatsz, hogy a Bibliotheca Corviniana az udvar legfényesebb díszévé legyen.

NONA: Hoppá, hoppá, hoppácska...

DECIMA: Mátyás bátyánk nem szívbjajos gyerek.

NONA: Leszedi a tábláról a fölösleges bábukat.

DECIMA: Le bizony.

JANUS: De uram... Mátyás... Felséges úr...

MERCURIUS: Ne hálálkodj, Janus Pannonius. Háládat odaadó munkálkodásoddal mutathatod ki uralkodó felé. És még valami. Mivel a király tisztában van vele, hogy milyen forró szívvel ragaszkodsz saját szeretve őrzött könyveidhez, engedélyét adja, hogy ezeket Pécsről Budára hozd, és a Corvinák sorába csatold.

POLLUX: Jól van. Cipelhetjük azt a kurva ládát Budáig.

CASTOR: Legalább visszatehetnénk bele a Homerust. Kár, hogy elkótyavetyéltük egy hülye tyúkra.

POLLUX: Hát, a fejére, egész pontosan.

JANUS: Uram... Felséges úr. Köszönöm... Khm. Köszönöm kegyes jóindulatodat. Ugyanakkor... Minden tisztelem mellett... Felséges úr! Leghőbb vágyam, hogy tanúja legyek hódításaidnak. Mint híved és mint poéta, aki a nagy idők tanújaként szeretné megénekelni tetteidet, égek a vágtyól, hogy az oldaladon állhassak dicsőséged legfényesebb napjai során.

Mercurius Mátyásra pillant, aki csak a szemével jelez neki.

MERCURIUS: Jó Janus úr, nincs annál dicsőségesebb hódítás, mint hogyha a műzsák otthonává teszed ezt a sokat szenvedett földet. Ez végső szavunk, és megmászhatatlan királyi akaratunk. Jó urak, híveink, az audiencia ezzel véget ért.

Éljenzés. Janus döbbenet hápogva tiltakozik.

KÓRUS

Álruhát öltött Mátyás király
Így nézett végig Árkádián
Igazság tétesék
Ennyit szólt – és tessék
Eltűnt az országból minden zsvány
Eltűnt az országból minden zsvány

JANUS: Ez mi volt? Matyi? Ez mi volt?

MERCURIUS: *(úttját állja)* Hékás, lassan a testtel!

JANUS: Eresszél!

MERCURIUS: Az audienciának vége. Nem hallottad?

JANUS: Miféle audiencia volt ez? Nem is lehetett szót váltani a királlyal!

MERCURIUS: Még neked áll följebb? Örülj, hogy a fejed a nyakadon maradt, te szerencsétlen!

JANUS: Ki vagy te?

MERCURIUS: A barátod, Janus poéta. A legjobb barátod.

JANUS: Nem emlékszem rád. Kotródj az utamból, és engedj Mátyáshoz.

MERCURIUS: Nem emlékszel rám? Én vagyok Mátyás nyelve. Én nyalogattalak formára, Janus Pannonius, hogy előbújhass ebből a sötét medvevárból.

JANUS: Találkoztunk mi?

MERCURIUS: Ó, persze. Számtalanszor. De most ne rám pazaroljuk a szót. Azt mondd meg inkább, hogy mi a fenét akarsz még az uralkodótól. Hallottad a rendelését, nem igaz?

JANUS: Nem fogom eltemetni magam egy dohos könyvtárban.

MERCURIUS: Dohos könyvtár? A Bibliotheca Corvinianáról beszélsz! A művelt világ ékességéről? Még hogy dohos könyvtár...

JANUS: Aranykalitka.

MERCURIUS: Ahová a díszpintyeket zárják. Még hozzá azért, hogy ott szépen daloljanak. Ha pedig nem dalolnak szépen, még mindig lehet pástétomot csinálni belőlük.

JANUS: És mi van, ha nemet mondok, nagyokos? Ha mégis inkább Itáliát választom?

MERCURIUS: Húha... Biztos vagy benne, hogy ezt akarod?

JANUS: Szabadságomban áll. Vagy nem?

MERCURIUS: Dehogynem. Mehetsz, amerre látsz. A kalitkád nyitva áll – sőt, ami azt illeti, ez az egyetlen ajtó, amely nyitva áll előtted. Mert nem árt, ha tudod, hogy Firenze nem vár tárt karokkal. Se a jó öreg Milánó – se Ferrara, se Pádua. Itália nemes városai most Mátyásra függesztik a tekintetüket.

Egy bonyolult parti kellős közepén nem fogják megsérteni az uralkodót egy szélnek eresztett poéta miatt. Nekik, barátcskám, te még könyvtárosnak se kellesz. De persze még mindig visszabújhatsz Medvevárba. Jó az ellátás, remek a társaság.

JANUS: Nem hallgatom tovább a hazugságaidat! Mátyással akarok beszélni! Mátyás! Matyi! (*a zsoldosok elsodorják*)

KÓRUS

Álruhát öltött Mátyás király
Így nézett végig Árkádián
Harsogja száz torok
Nimfák és pásztorok
Mátyás, a nagy király rendet csinál
Mátyás, a nagy király rendet csinál

21.

Mátyás és a kísérete, Mercurius, Castor és Pollux.

MÁTYÁS: Á... Régi ismerősök! Amikor az elkóborolt báránycámat kerestem, kedves barátom, te azt javasoltad nekem, hogy a leszopogatott csontokból állítsak össze szuvenírt magamnak. Vagy nem jól emlékszem?

POLLUX: Felséges úr... Az csak tréfa volt.

CASTOR: Egy hülye vicc volt, felség.

POLLUX: Hülye vicc, igen. Felség, én hülye vagyok. A vicceim is ilyenek.

MÁTYÁS: Akkor azt ígértem neked, ugyebár, hogy nem felejttem el a jó tanácsot.

Mercurius Pollux kezébe nyom egy lefejezett csirkét.

MERCURIUS: Tessék, cserébe a jó tanácsodért. Azt hiszem, ez amúgy is a tiétek.

POLLUX: Köszönjük, felséges úr. Tényleg a miénk.

MÁTYÁS: Akkor jó. Amin viszont ezt a tyúkot vettétek, az a könyv aligha volt a tiétek. Vagy tévednék talán?

MERCURIUS: Megdézsmáltátok Janus úr könyvtárát, barátaim.

POLLUX: Nem mi voltunk, felség! Egy másik zsoldos nyitotta ki! Egy új fiú!

MÁTYÁS: Ennél azért valamivel eredetibb kifogásra számítottam. Ha már egyszer könyvszerető emberek vagytok. Hm. Castor és Pollux. Miféle büntetést érdemeltek vajon?

POLLUX: Uram, királyom, kegyelmezz nekünk!

CASTOR: Kegyelem árva fejünknek!

MERCURIUS: Kuttyák! Hitvány ebek! Megloptátok a saját gazdátokat!

POLLUX: Tudásra szomjaztunk, jó uram!

MERCURIUS: Persze, tudásra. Azért cseréltétek el egy göthös tyúkra a nagy Homerust!

CASTOR: Elolvastuk! Kiolvastuk előtte!

MÁTYÁS: Rendben, fiaim. Memoritert.

CASTOR: Ööö... Felséges úr...

POLLUX: Felség! Erre nem kaptunk ki-képzést.

MERCURIUS: A fejeddel játszol, te ostoba tulok! Memoritert, egy-kettő!

POLLUX: Fú. Izé... Ulysses kalandjai, írta Nagy Homéros. Ööö...

CASTOR: (*Phoebus végig sűg neki*)
Férfiuról szólj nékem, Múza, ki
[sokfele bolygott
s hosszan hányódott, földúlván
[szentfalu Tróját,
sok nép városait, s eszejárását kitanulta,
s tengeren is sok erős gyötrelmet túrt a
[szívében,
menteni vágyva saját lelkét, társak
[hazatértét.
Hazatértét.

MERCURIUS: Csakhogy...

CASTOR
Csakhogy nem tarthatta meg őket,
[akárhogy akarta:
mert önnön buta vétkeikért
[odavesztek a társak,
marhák...

MERCURIUS: Balgák.

CASTOR
...balgák: fölfalták Hüperión Éliosznak
barmait, és hazatértük napját ő elorozta.
Elorozta...

MERCURIUS: Na hát erről van szó, kispofám... Felsőges úr?

MÁTYÁS: Nézzük hát, mi legyen a soruk.

POLLUX: Urunk- királyunk, kegyelmes Mátyás király, szegín embörök jóakarója...

MERCURIUS: Azt mondta, jó a karó. Nem azt mondta? Megloptátok uratokat, Ja-

nus püspököt. Ez a hitvány vétek szigorú büntetést érdemel.

CASTOR: Kegyelemért esdeklünk, felsőges úr! Egyes-egyedül a tudásszomjunk vezetett minket a tilosba!

MÁTYÁS: A lopott könyvvel mindazonáltal az elméteket palléroztátok, amit helyénvaló és tiszteletre méltó foglalatosságnak tekintünk. Ezért ajándékban részesültök. Homerus kezdőknek, csökkentett szókinccsel, sok-sok képpel. Az egyikőtöké a könyv, a másik karón végzi. (*el*)

POLLUX: Kegyelem! Bocsáss meg, jó urunk!

CASTOR: Kegyelmezz nekünk, igazságos Mátyás király!

MERCURIUS: Jó pajtások vagytok, döntésétek el ti, hogy kinek mi legyen a jutalma. Hallottátok az ítéletet – a döntés rajtatok áll...

KÓRUS:
Álruhát öltött Mátyás király
Így nézett végig Árkádián
Problémák feltárva
Fölvettük leltárba
Meggzúnt az áruhiány
Meggzúnt az áruhiány

Zene, némajáték. Mercurius kő-papír-ollót mutat a kezével. Castor és Pollux döbben-ten egymásra néz, majd lassan, azonos ritmusban kő-papír-ollózni kezdenek, folyton ebben a sorrendben. Rájönnek, hogy végte-leníthetik a játékot, és kitolhatják az ítélet végrehajtását.

22.

Mátyás és a kísérete, útra készen. Nona és Decima.

NONA: Hát akkor...

DECIMA: Hát szívecském... *(megölelik egymást)*

NONA: Jó utat, Decima. És vigyázz magadra.

DECIMA: Én vigyázok? Te vigyázz, te kis csimasz.

NONA: Ja, igen. Ez a tiéd. Búcsúajándék. *(átad egy gombolyag fonalat)*

DECIMA: Igazán nem kellett volna. Nagyon köszönöm.

NONA: Használd egészséggel. És aztán vigyázz ám a Janus úrra is!

DECIMA: A Janus úr... A Janus urat el-tették könyvjelzőnek.

NONA: Nem-e jobb lesz ott neki? Végül is.

DECIMA: Nem tudom. Ugye, ki láthat be egy költő fejébe...

23.

Mátyás és a kísérete, útra készen.

JANUS: *(be)* Mátyás! Matyi!

MÁTYÁS: Á, te még itt? Gyorsan mondd.

JANUS: Matyi... Nem ezt ígérted.

MÁTYÁS: Parancsolsz?

JANUS: Nem ezt ígérted. Nem arról volt szó, hogy félreállítasz.

MÁTYÁS: Büntetlenséget ígértem. Álltam a szavam.

JANUS: Azt mondtad, hogy szükséged van rám.

MÁTYÁS: Olyan helyen, ahol hasznodat veszem. A könyvek emberének a könyvtárban a helye.

JANUS: Ez nem az én képességeimre szabott feladat. Ezt te is tudod. Ezt más is meg tudja oldani.

MÁTYÁS: Más? Ki más? Hát nem te volnál korunk legnagyobb költője? A Special One, a Múzsák kegyeltje?

Mátyás intésére megjelenik a Múzsza, Mercurius kíséretében.

JANUS: Úrnőm... *(Mátyáshoz)* De igen. Én hoztam el a Múzsát a pannon vidékre. Általam híres e föld. Épp ezért kérek, hogy egyelőre ne temess még el.

MÁTYÁS: Úgy érzed, eltemetlek.

JANUS: Úgy érzem, pontosan.

MÁTYÁS: Hát jó. És ha eltemetlek? Ha elevenen eltemetlek? Ki tiltja meg neked? Talán te?

JANUS: Én nem tiltok meg neked semmit...

MÁTYÁS: Hát persze, hogy nem. Szép is lenne! Mégis, mit képzelsz, ki vagy te?

JANUS: Hogy ki vagyok én?

MÁTYÁS: Ki vagy te, a verseiden kívül?

Nem vagy senki és semmi. Örülj annak, amit kapsz. Ami lehettél volna, azt rég eljátszottad.

JANUS: Én vagyok az, aki megénekel téged! Én teszem halhatatlanná a tetteidet! Úgy fognak emlékezni rád, ahogy azt én megírom!

MÁTYÁS: Már megírtad, amit meg kellett. Szép munka volt, hálásan köszönöm. De nekem a közeljövőben inkább történetírókra lesz szükségem.

JANUS: Akkor is én vagyok a te embe- red. A históriás könyvek is csak könyvek. És a könyvek lapjain a Múzsák nélkül hallgatnak a fegyverek is!

MÁTYÁS: Ha majd szellemes aforizmákra vágyom, szólni fogok. És akkor te majd szépen előkeresed nekem a megfelelő kötetet. A könyvtáramból!

MÚZSA: Elég ebből. Janus sosem fogja beérni egy efféle posztal. Ez a napnál is világosabb.

JANUS: Köszönöm, úrnóm.

MÁTYÁS: Úrnóm... Minden tiszteletem mellett... Janus úrnak aligha lesz más választása.

MÚZSA: Ha rajta áll a választás, aligha. De nem rajta áll.

Csönd.

MÁTYÁS: Hanem rajtad.

MÚZSA: Hanem rajtam.

JANUS: Látod, felséges úr, vannak hatalmak, amelyek fölötted állnak. Ezt magyaráztam egész végig!

Mátyás és a Múza ugyanazzal a mozdulattal egyszerre intik csendre Janust.

MÁTYÁS: Úrnóm, a kapum mindig nyitva áll előtted.

MÚZSA: Ezzel tisztában vagyok. És követni foglak az udvarodba, Hunyadi Mátyás. De most bocsásd el a szolgálodat, és aztán hagyj magunkra, hogy én is elbocsáthassam őt.

JANUS: Úrnóm...?

Mátyás hallgat, némán bólint, majd Janushoz fordul.

MÁTYÁS: Hát, Jani. Hm. *(megpaskolja Janus arcát)* Asszem, ennyi volt.

JANUS: Matyi...?

MERCURIUS: *(a közönséghez)* A végjáték a játszma utolsó szakasza. Előterbe kerül a lépéskényszer, fokozottabbá válik a gyalogok jelentősége, és agresszívebb lesz a király szerepe. Ha pedig valamilyik gyalogot sikerül királynőre váltani, a játszma gyakorlatilag véget is ér. Nem marad más hátra, mint a sportszerű gratuláció és az elegáns kézfogás.

JANUS: Matyi? Úrnóm...?

MÁTYÁS: Akkor hát távozom. Egy-két dolgot alighanem meg kell még beszél- netek. Budavár teljes pompájában ké- szen áll majd a fogadásodra.

MÚZSA: Jó utat, felség.

MÁTYÁS: Úrnóm... *(el)*

24.

Janus, a Múzsza, Mercurius

JANUS: Úrnóm... Mi folyik itt?

MÚZSA: Hallottad, Janus Pannonius. Elbocsátalak a szolgálatomból, mint ahogy az uralkodó is elbocsátott.

JANUS: Elbocsátasz? Hogyhogy elbocsátasz? Mi az, hogy elbocsátasz?

MERCURIUS: Nem érted? Pedig nem olyan bonyolult ez, okos fiú.

MÚZSA: Te nem éred be az én pártfogásommal. Fontosnak és befolyásosnak akarod tudni magad. Olyannak, aki folyton ráláthat a hatalmasságok asztalára. Egy fenékkal két lovat. Sokáig tartott, amíg ezt végül én is beláttam.

JANUS: És most Mátyással tartasz.

MÚZSA: Mátyásnak nagy uralkodóhoz illő, fényes udvarra van szüksége, ahol a múzsák otthonra lelnek. Otthonra, évszázadokon át.

JANUS: És neked nincs rám szükséged? Elengeded a kezem...

MÚZSA: Te engedted el az enyémet, Janus. Hol megfogtad, hol másfelé kapadoztál. Nem lelhettem otthonra melletted.

JANUS: Elbocsátasz, mindazok után...

MÚZSA: Elbocsátalak, mindazok ellenére. Idáig kísértelek.

JANUS: És most?

MÚZSA: A történeted véget ér, a történeted elkezdődik. A dicsőséged mától fenn ragyoghat a csillagok között.

JANUS: De hát... De hiszen én még anynyi mindent...

MÚZSA: Mennyi mindent? Ugyan. Nézz magadba. Te is tudod, hogyan végeznéd elevenen eltemetve.

JANUS: Aranykalitka.

MÚZSA: Nyomorúságos végjáték volna. Apránként megfosztanád magad a szavaktól. Én megkímélhetlek ettől, Janus. A döntés rajtad áll.

JANUS: A fekete nap... Mindenki tudja, hogy eljön, és mégis mindenkit váratlanul ér.

MÚZSA: Én nem büntetek, és nem osztok jutalmat. De akit én kísérek, annak a neve élni fog. Méltó helyre kerülsz, és megmenekülsz a feledéstől. Bíz bennem.

MERCURIUS: Bizzál egy lányban, meg fogod bánni; ne bizzál benne, azt is meg fogod bánni; bizzál egy lányban vagy ne bizzál benne, mindkettőt meg fogod bánni.

MÚZSA: Hallgass! Idáig kísértelek, Janus Pannonius.

JANUS: És most elválnak útjaink.

MÚZSA: Ellenkezőleg. Most fornak össze örökre.

JANUS: A fönix elhamvad, porrá lesz, és ez egyben a születése napja is.

MÚZSA: Phoebus madara. A por a bölcsője, a halál az életre keltője.

JANUS: És ily módon távozhat az aranykalitkából.

MÚZSA: Mercurius! Teljesítsd az egyezség rád eső részét.

MERCURIUS: Örömmel, darling! *(fütytyent, Phoebus a szekeren zeneszóra, nyikorogva aláereszkedik. Janushoz)* Tudod, pajtás, ha legközelebb választhatsz, szerintem ne büszke lúzerként szüless újra. Legyél inkább szorgos pici méhecske, aki – bzzzz! – a csinos kis kertekben röpdös virágról virágra, vagy legyél bütykös hattyú, aki a tó selymes vizén danolászik... Jobban jársz. Meg, mondjuk, jobban jár mindenki.

PHOEBUS:
Nos hát, barátom, fúrge hírvivő,
szárnyas futár, derék Mercurius!
Hívó szavadra megjelentem én,
emitt, a zordon Medvevár fölött...

MERCURIUS:
Helyes gyerek vagy, csak sokat beszélsz.
Utassal jöttem én...
– Na, szóval, hoztam egy utast, e.

PHOEBUS:
Örvendj, szívem! Ujjongok, jó barátom!
Nővérekénk végül úgy döntött, velünk
[tart?]

MERCURIUS: Ööö... Változott a terv.
(Janusra mutat) Ő jön velünk.

PHOEBUS: Nanana. Egy halandó a Nap szekeren? Ki van zárva. Különben sem ebben állapotunk meg! Arról volt szó, hogy a nővérekéket hozod el.

MERCURIUS: Kicsi napocska. Azt kérted,

hogy használjam a csavaros eszemet, és tegyem meg, amit tudok. Ebből most ezt lehetett kihozni. Én meg most azt kérem, hogy a szekeredet használjuk. Mindenki azt használja, amije van neki.

MÚZSA: Phoebus, kérlek, vidd őt magaddal. Tedd meg az én kedvemért. A halandó részét a tűz elemésztí, a hírneve viszont fényesen ragyogni fog.

PHOEBUS: Pfff. Utálok ezt. De utálok ezt! És otthon mit mondok majd, hova lettél?

MERCURIUS:
Ne mondj semmit. Kenj mindent rám nyugodtan.

PHOEBUS:
Na, most aztán marhára megnyugodtam...

JANUS: Úrnőm...?

MÚZSA: Félsz, Janus Pannonius?

JANUS: *(nemet int)* Mozog a kezem és a lábam. Mozgok és beszélek. Hogyan mozoghat, ami elpusztult, és hogyan lehet élettelen az, ami mozog?

MÚZSA: Nem pusztultál el. Ami élő benned, az élni is fog.

MERCURIUS: Beszállás, komám!

PHOEBUS: Le ne rúgd az aranyozást!

Janus és Mercurius beszáll a szekérbe.

MÚZSA: Nincs mitől félned, Janus Pannonius. Ez a föld általad lett híres, és megőrzi a neved a feledéstől.

JANUS: Azt mondd, így fest a győzelem?

MÚZSA: Ég veled, Janus. Elbocsátalak a szolgálatomból.

JANUS: Úrnőm...

MÚZSA: Igen?

JANUS: Mi lesz az, ami mérlegre kerül?

MÚZSA: A nevedért kezeskedem.

JANUS: Nem a nevemre gondolok.

MÚZSA: *(homlokon csókolja Janust)* Én a nevedért kezeskedem.

25.

Janus, Phoebus, Mercurius. Zene. A szekér emelkedni kezd velük.

JANUS: Egy része halott, egy része túlélő. Ahogy az éjszaka és a nappal közti tartományt se nevezzük világosságnak vagy sötétségnek, hanem bizonytalan és vegyes nevet hord.

PHOEBUS: Nekem mondd? Folyton ezt látom a horizonton, messze előttem és messze a hátam mögött. Kapaszkodsz rendesen?

MERCURIUS: Oda tartunk, Csezmicsei. Pontosan oda. Ahol a valódi neveden szólítanak.

JANUS: Fázom.

PHOEBUS: Pedig közel vagy a Naphoz.

MERCURIUS: Dicsőséged csillagként ragyog. Nem erre vágyunk mind a poéták?

JANUS: Mi lesz az, ami mérlegre kerül?

MERCURIUS: Súlyok, barátom. Különb s különbözőféle súlyok. Ugyan, mi más?

JANUS: Hideg van.

PHOEBUS: Pedig közel jársz a Naphoz.

MERCURIUS: Ne feledkezz meg róla, ha majd választanod kell... Méhecske, hattyú, buksi medvebocs. A lényeg az, hogy okosan válassz.

JANUS: Hideg van.

26.

Castor, Pollux, a kő-papír-olló játék közben. Nona fon, Decima eregeti hozzá a fonalat. A Múza a jelenet közben csatlakozik hozzájuk.

CASTOR és POLLUX: *(suttogva, folyamatosan, hol halkabban, hol hangosabban)* Kő. Papír. Olló. *(stb.)*

NONA: Mennyi csillag. Vajon mind egyiknek van ilyen szép története? Callisto és Arcas. Castor és Pollux.

DECIMA: Julius Caesar. Pfff...

NONA: Vajon melyik lehet a Janus úr dicsősége? *(Decima vállat von)* Azért büszke vagy rá, nem-e? Hogy bírhat valaki ennyi szépet írni. Milyen lehet már. Leülsz, és akkor írsz egy verset. Aztán még egyet. Másnap pedig még egyet. Én biztos nem bírnám csinálni.

DECIMA: Nem látunk a fejükbe, Nona. Emlékszem, tavasz volt már, de hirtelen leesett a hó. Nem nagy hó, de mégis. Fehér volt minden körös-körül. Mink

meg épp úton. Akkor a Janus úr megál-
lítja a menetet, kiszáll. Nézek, mi van.
Na, szerinted? Észrevett egy kis fácskát.
Egy kis fosókafát. Kinyíltak már rajta a
virágok.

NONA: Télben virágzott.

DECIMA: Na ja. Ott állunk bokáig a la-
tyakban, a Janus úr meg csak bámulja,
nem szól egy szót sem. Aztán vissza a
hintóba nagy mogorván. Függyöny be,
kuss mindenkinek.

NONA: És ennyi?

DECIMA: Sosem felejttem el. Úgy átfagy-
tam, tiszta kék lett az egész lábam. Na,
akkor minden voltam rá, csak büszke
nem. Nem látunk a fejükbe, és kész.

NONA: De a csillagot, azt látjuk. A di-
csősége fennen ragyog.

DECIMA: Fennen ragyog, amíg csak áll
ez a világ.

NONA: Végül is akkor a Janus úr jól vá-
lasztott, nem? Okosan. Nem? Okosan
választott, nem?

*A kő-papír-ollózás során, amikor a „papír”
következne, Pollux gonosz vigyorral ollót
mutat. Elhallgatnak, Castor arcán rémült
döbbenet. A Múzsza elvágja a fonalat.*

VÉGE

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
♦ **JUBILEUM 650** ♦
UNIVERSITY OF PECS JUBILEE

Megjelent a *Jelenkor* folyóirat 2017. júniusi számának mellékleteként.